

# Rasowe gołębie, drób, króliki i inne zwierzęta

Internetowy kwartalnik dla hodowców



Nr 39 (lipiec – wrzesień 2023)

© Małgorzata Zduńczyk, Zdzisław Jakubanis, Manfred Uglorz

**Redakcja:** Manfred Uglorz

**Korekta:** Zdzisław Jakubanis

**Skład i opracowanie tekstów:** Manfred Uglorz

**Redakcja nie odpowiada za nadesłane teksty i zastrzega sobie dokonanie w nich koniecznych zmian.**

**Przedruk, odtwarzanie lub przetwarzanie całości lub fragmentów internetowego czasopisma (Rasowe gołębie, drób, króliki i inne zwierzęta [Internetowy kwartalnik dla hodowców]) w mediach każdego rodzaju wymaga zezwolenia Redakcji.**

**Wszystkie zdjęcia i rysunki wyłącznie dla celów poglądowych.  
All photos and drawings for illustrative purposes only.  
Alle Fotos und Zeichnungen dienen nur zur Veranschaulichung**

**Na stronie tytułowej:** Karzełki łapciaste

[\(OZHDI Bielsko-Biała | Okręgowy Związek Hodowców Drobnego Inwentarza Bielsko-Biała \(hodowcybielsko.pl\)\)](#)

**Kontakt:**

[niwela@gazeta.pl](mailto:niwela@gazeta.pl)

## Spis treści



### Gołębie

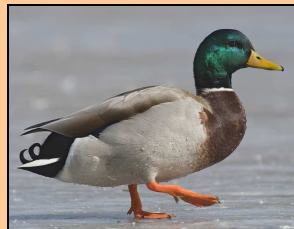
Manfred Uglorz, *Swift syrijski*, 4



### Drób

Manfred Uglorz, *Alzacka*, 6

Małgorzata Zduńczyk, *Wprowadzenie do wzorców ras kaczek*, 9

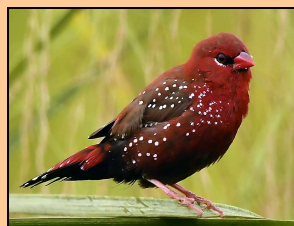


### Domowe zwierzęta ozdobne

Manfred Uglorz, *Bengalik czerwony*, 13

### Propozycja wzorców, 15

Indian czubaty, królik izabelowy, legbar czubaty, kaczka dworka



### Z kart historii gołębiarstwa, 21

Białka, krymka polska



### Kącik filatelistyczny, 26

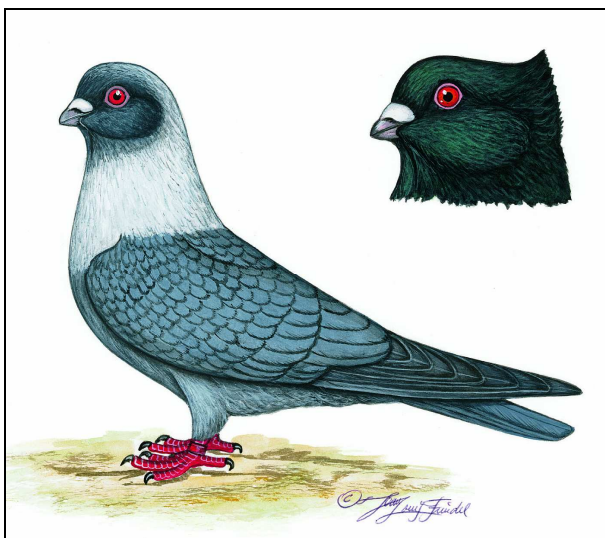
Przygotował Zdzisław Jakubanis





## Swift syryjski (EE 44)

N: Syrischer Segler, F: Swift Syrien, A: Syrian Swift



### Pochodzenie

W Anglii w XIX wieku znane były niezbyt duże, ale o nieproporcjonalnie długim ogonie i skrzydłach gołębie, które nazywano swiftami, a że pochodziły z Egiptu, mówiono o nich jako o swiftach egipskich (Egyptian Swift). Po raz pierwszy pokazano je na wystawie w Birmingham w 1862 roku. Bardzo szybko stała się ta orientalna rasa gołębi popularna w Anglii, ale także w Niemczech (Ägyptischer Segler) i innych europejskich krajach. W Niemczech opisana została przez A.C.E. Baldamusa (*Illustriertes Handbuch der Federvieh-zucht*, B.2, Die Tauben) w 1878 roku.

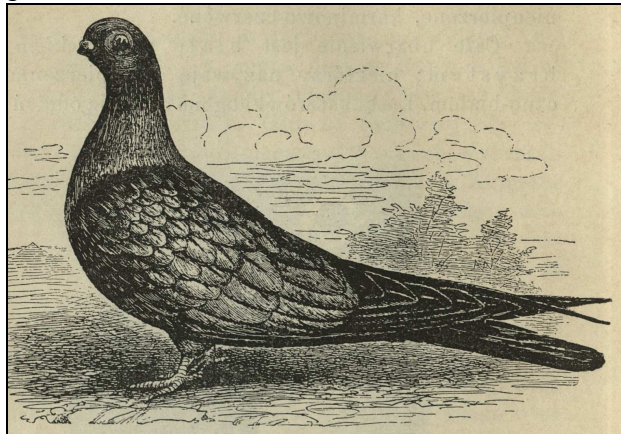
Kolejna rasa orientalna, spokrewniona z egipskimi swiftami, została sprowadzona do Stanów Zjednoczonych Ameryki w latach 50. XX wieku, a stamtąd do Europy Zachodniej. Do Ameryki przywiózł Shadeed swifts syryjskie ze stolicy Syrii, Damaszku w 1952 roku, a Rolf Pikhart do Niemiec w 1969 roku. Sprowadzone również zostały do byłej Niemieckiej Republiki Demokratycznej. W Niemczech nazywano je syryjskimi swiftami (Syrischer Segler). Po zjednoczeniu Niemiec okazało się, że linia zachodnioniemiecka różni się nieco od wschodnioniemieckiej. Uznano oba typy. Obecnie jednak obowiązuje w EE jeden wzorzec.

W Syrii swifts syryjskie nazywają się 'gergati'. Jest to słowo pochodzenia egipskiego, co oznacza, że wyhodowane zostały ze swiftów egipskich.

W Polsce swifts egipskie nazywano początkowo żeglarzami lub jerzykami. Opisane zostały przez Terleckiego w książce pt. „Chów gołębi” w 1907 roku jako gołębie żeglarze (str. 192). Janusz Pawłowski w swojej książce pt. „Gołębie rasowe” opisuje tylko swifta egipskiego i nazywa go jerzykiem (str. 28-31).

W Polsce w 2007 roku decyzją Komisji Standaryzacyjnej przyjęto nazwę angielską 'swift'. Mamy więc w na-

szym zbiorze wzorców swifta egipskiego i swifta syryjskiego.



Swift egipski – Terlecki – str. 192

### Charakterystyka ogólna

Właściwie swifts syryjskie są podobne do swiftów egipskich. Upierzenie swiftów syryjskich jest mocniejsze i bardziej przylegające do ciała, mają mniejszą rozpiętość skrzydeł i ważą około 450 gramów. Pomimo pewnych podobieństw między tymi rasami, nie można odróżnić jednej od drugiej.



egipski

syryjski

### Opis budowy

Swift syryjski jest gołębiem dość długim. Ma **nogi** stosunkowo krótkie, nieupierzone, lub z bardzo ubogimi spodenkami, co sprawia wrażenie, że swift syryjski jest rzeczywiście gołębiem długim. **Plecys** swifta syryjskiego są stosunkowo długie i lekko opadające. **Skrzydła** sięgające końca ogona, są dość długie i dobrze przykrywające plecy. Rozpiętość skrzydeł wynosi od 75 do 80 centymetrów (u swifta egipskiego od 80 do 85 cm). Długi **ogon** powinien być zwarty, noszony na przedłużeniu linii pleców.

**Pierś** powinna być pełna, dobrze i ładnie zaokrąglona. Na niej spoczywa średniej długości, dobrze wypełniona **szyja**. Podgardle z małą żyłą, prawie niezauważalną, musi być dobrze zaokrągloną.

Prawdziwą ozdobą swifta syryjskiego jest jego zaokrąglona, nieco podłużna **głowa**, stosunkowo duża (u swifta egipskiego mała), gładka, ale może też być z czubkiem, lecz jedynie u czarnych oraz niebieskich z obramowanymi piórami i z pierścieniem na szyi. **Oczy** wszyst-

kich odmian barwnych powinny być koloru od pomarańczowego do czerwonego, a gładkie, wyraźnie zaznaczające się **brwi** od barwy cielistej do czerwonej. Mniej niż średniej długości **dziób** tworzy z dość szerokim czołem rozwarty kąt. W zależności od upierzenia, może być od koloru jasnego do ciemnego. **Woskówki** na dziobie powinny być gładkie i raczej szersze niż dłuższe.

Jest więc oczywiste, że **dużymi wadami** są: krótki korpus, wysoka postawa, podłużna lub kanciasta głowa, długi i cienki dziób, brak żyły, skrzydła noszone poniżej ogona, ubogie pokrycie pleców, wyraźnie za długie, lub za krótkie skrzydła, luźne upierzenie i upierzone palce.

### Kolory i rysunek

Swifts syryjskie spotyka się w następujących kolorach: czarny, biały, czerwony, żółty, niebieski z czarnymi pasami, niebieski z oblamowanymi piórami i pierścieniem na szyi, czerwony dominującym, żółty dominującym, niebieskoptowym, czerwonołowym, niebieskim grochowym, niebieskoptowym grochowym, czerwonołowym grochowym, żółtołowym grochowym, przydymionym niebieskim (atłasowym), srebrzystym oraz plamiste w kolorze czarnym, niebieskim, czerwonym i żółtym.



Wymaga się, aby wszystkie kolory nie tylko były czyste, lecz także zdecydowane. Pasy na skrzydłach u odmian pasiastych powinny być wyraźne i możliwie w równej odległości, a gołębie grochowe powinny być z równomiernym i wyraźnym rysunkiem.



U gołębi niebieskich z jaśniejszym pasem na szyi, pas powinien być w niebieskoszarym tonacji, pozostałe zaś upierzenie z ciemnym oblamowaniem. Samice są nieco ciemniejsze od samców.



U srebrzystych z połyskującym pierścieniem na całej szerokości szyi, połyskująca srebrzystość nachodzi nieco na podstawową barwę.

Gołębie w kolorze czerwonym dominującym i czerwonołowe mają lotki i sterówki w nieco popielatym odcieniu i są bez pasa na ogonie. Żółte dominanty i żółtołowe mają również lotki i sterówki w nieco w popielatym odcieniu i także bez pasa na sterówkach.

Srokate powinny być z możliwie równomiernie rozłożonym rysunkiem.

Odstępstwa od wzorcowego opisu kolorów i rysunków, uważa się za małe i duże wady, a to w zależności od liczby odstępstw.

### Uwagi dotyczące hodowli

Hodowla swiftów syryjskich nie nastęca większych trudności. Pomimo dość krótkiego dzioba, rodzice wychowują dobrze swoje młode i niepotrzebne są mami. Można je hodować w dość przestronnych wolierach, lepiej jednak pozwolić im fruwać wokół wolno stojącego gołębnika. Tak są one hodowane w swojej ojczyźnie.

Młodym nakładamy obrączkę numer 8.

Przy selekcji i ocenie należy brać pod uwagę wygląd ogólny, głowę i dziób, oczy i brwi, budowę i długość korpusu, postawę i sylwetkę, jakość upierzenia, kolor i rysunek.

Zdjęcia z ogólnie dostępnych stron internetowych

**Manfred Uglorz**



## Alzacka

N: Elsässer-Hühner; F: Poule d'Alsace; A: Alsace

Obrączki: kogut – Ø 18mm, kura – Ø 16mm

### Pochodzenie

To bardzo stara alzacka rasa, występująca w całym regionie. Od 1890 roku była systematycznie ujednociana. Pierwotnie dominującą odmianą były kury o barwie i rysunku kuropatwiatym.

Po II wojnie światowej rasa niemal wyginęła. W 1960 roku pozostało tylko około tysiąca przedstawicieli rasy. Dopiero w roku 1994, kiedy liczba spadła do kilkudziesięciu sztuk, a więc krytycznego stanu pogłowia, podjęto program ratowania rasy.



Jest to jedna z rzadkich ras kur francuskich, których nie krzyżowano z rasami azjatyckimi. W ten sposób kura alzacka zachowała wszystkie cechy właściwe dla ras rodzimych, co czyni ją elegancką, dumną, czujną rasą, dostosowaną do alzackiego klimatu. Jest spokrewniona z kurami nadreńskimi. Pod wieloma względami jest do nich podobna.

### Charakterystyka ogólna

To kura średniej wielkości, elegancka, żywotna, o walcowatym tułowiu i dumnej postawie.

### Charakterystyka użytkowości

Kury alzackie są kurami typu śródziemnomorskiego, bardzo aktywne i dobrze żerujące. Zachowują dobrą nieśność nawet przez pięć lat.

Waga koguta wynosi od 2,5 do 3 kg, kury od 2,2, do 2,5 kg. Minimalny ciężar jaja wylęgowego wynosi 60 g. Kolor skorupki jaja jest biały.

Nie są trudne w hodowli, jednak wymagają dość dużego, trawiastego wybiegu, na którym mogą znaleźć dla siebie dużo tzw. darmowego pożywienia.

Kurki zachowały instynkt kwoczenia i wodzenia swoich piśkąt.

Kolor skóry kur alzackich jest biały, a upierzenie powinno ściśle przylegać do ciała.

### Opis budowy

#### Budowa koguta

**Głowa** koguta alzackiego jest średniej wielkości. Ma on **grzebień** różyczkowy, dobrze osadzony, o wyraźnym uperleniu i zakończonym zaokrąglonym, prostym kolcem, niedotykającym karku. **Oczy** koguta są duże i o żywotnym wyrazie. Ich kolor jest zależny od koloru upierzenia. **Zausznice** powinny być białe, w kształcie migdała, **policzki** zaś czerwone, gładkie, bez śladów bieli lub puchu. Owalne, niezbyt duże **dzwonki** mają delikatną strukturę. **Dziób** koguta jest średniej wielkości i mocny, a jego kolor musi być zgodny z kolorem skoków.

Długi **tułów**, w formie walca, u kur alzackich noszony jest poziomo. **Grzbiet** alzackie koguty mają dość długi, lekko pochylony do tyłu, który tworzy z ogonem rozwarty kąt. **Szyja** jest średniej długości, z bogatą w pióra **grzywą**. **Pleczy** są więcej niż średniej szerokości i lekko zaokrąglone. Alzackie koguty mają **skrzydła** wyjątkowo silne, średniej długości i dobrze przylegają do ciała. **Pierś** u nich powinna być pełna, głęboka, dobrze wystająca, a brzuch dobrze rozwinięty. **Siodło** powinno być szerokie i pełne, ale **poduszka** nie powinna posiadać zbyt długich piór. Jednak ozdobą u koguta jest długi i szeroki **ogon**, z długimi zaokrąglonymi sierpówkami i mocnymi, podniesionymi sterówkami.

Kogut ma mocne, nieco wystające **podudzia**. **Skoki** są u niego średniej długości, mocne i gładkie, koloru od łupkowego do szarego lub czarnego. **Palce** powinny być dobrze rozwarte i średniej długości.

#### Budowa kury



Poza cechami wynikającymi z płci, kura ma szeroką i głęboką **piers**, oraz dobrze rozwinięty **brzuch**. Korpus utrzymuje poziomo, ma szeroko osadzony **ogon**, prosty kolec grzebienia i czysto białe **zausznic**e.

### Duże wady

Do dużych wad w budowie zalicza się: za wąski lub za krótki tułów, płaską pierś, za bardzo wyprostowaną i za wysoką postawę,



zbyt wysoko podniesiony ogon, lub noszony zbyt płasko, kolicie wygięte sierpówki, tępo zakończone sterówki, opuszczone skrzydła, za szeroki lub słabo uperlony grzebień, za krótki kolec, zielonkawe lub żółtawe skoki, mocno zaczerwienione zausznic

### Odmiany barwne

Wzorzec niemiecki uznaje tylko trzy odmiany barwne: czarną, niebieską z czarnym oblamowaniem piór oraz złocistoszyją. Ale w swojej ojczyźnie alzackie hodowane są także w odmianie białej i niebieskiej cętkowanej.

Czerń u odmiany **czarnej**, powinna być zdecydowana i o zielonkawym połysku. Oczy

u odmiany czarnej są ciemnobrązowe, a skoki od czarnych do ciemno łupkowoniebieskich. Matowe pióra, fioletowe paski lub inne pióra w upierzeniu, a także sitowatość jest poważną wadą.

Podstawowy kolor u **niebieskich z czarno obrzeżonymi piórami**, powinien być możliwie jasno niebieskoszary na całym ciele. Pióra powinny być wyraźnie czarno obrzeżone. U koguta pióra na szyi i siodle są czarnoniebieskie. Ogon powinien być u kogutów niebieski, u kury grzywa jest nieco ciemniejsza, lecz pióra na grzywie muszą być wyraźnie czarno obrzeżone.

U odmiany niebieskiej z czarno obrzeżonymi piórami, oczy są ciemnobrązowe, a skoki łupkowoniebieskie. Odmiana niebieska z czarnymi obramowaniami pięknie się prezentuje i dlatego jest chętnie hodowana.

Za jasny, nierówny kolor podstawowy, rdza na kolorze podstawowym, za słabe lub za szerokie obramowanie piór, jednobarwna grzywa, rdza na piórach grzywy, zielony połysk na piórach oraz sitowatość uznaje się za **duże wady**.

Odmiana **złocistoszyja** przyciąga wzrok różnorodnością barw. Szyja zarówno u koguta, jak i kury jest złocista. U koguta bardziej intensywna, u kury z ciemnymi obramowaniami. Ogon u koguta i kury jest ciemny. U koguta prawie czarny, zdecydowanie błyszczący. Szarobrązowe pióra u kury są obrzeżone złocistym kolorem. Pióra na brzuchu i klinie u kury są bardziej szare. U koguta końce piór w grzywie powinny być prawie czerwone. Powinno jednak być w nich nieco koloru złocistego. Również cze-

rwone są u koguta pióra w siodle, jednak z niewielką domieszką barwy złocistej.

Pokrywy skrzydłowe u koguta powinny być złocistoczerwone z poprzecznym czarnym, metalicznie błyszczącym lustrem. Lotki pierwszego rzędu są czarne z wąskim brązowym brzegiem zewnętrznej chorągiewki, zaś lotki drugiego rzędu mają wewnętrzne chorągiewki czarne, a zewnętrzne brązowe. Na złożonym skrzydle tworzą jasnobrązowy trójkąt.

U kury lotki pierwszego rzędu powinny być czarne lub szaroczarne. Lotki drugiego rzędu mają wewnętrzne chorągiewki piór czarne lub szaroczarne, a zewnętrzne brązowe czarno przyprószone.

Nogi u odmiany złocistoszyjej są niebieskołupkowe.

Do **dużych wad** w upierzeniu **koguta** zalicza się czerwobrazową lub jasnożółtą grzywę, brak rysunku wzdłuż stosin



piór w grzywie, brązową pierś, boki tułowia i poudzia. U **kury wadą jest** czarna głowa, zdecydowanie mocno nieregularny rysunek grzywy, błyszczące złociste obrzeżenia piór na grzbiecie i siodle, brak rysunku wzdłuż stosin piór oraz wyraźna rdza na skrzydłach.

U odmiany **białej**, biel powinna być czysta, bez zażółceń i pojedynczych piór kolorowych. Nogi u alzackich białych powinny być niebieskołupkowe.

Kolor odmiany **niebieskiej cętkowanej** jest jasnoniebieski, grzywa zaś nieco ciemniejsza, a pióra w ogonie koguta zarówno ciemniejsze i jaśniejsze. Na podstawowym kolorze występują ciemniejsze paski, smugi, cętki. Nogi tej odmiany są niebieskołupkowe.





### Uwagi dotyczące hodowli

Hodowla kur alzackich wymaga przestrzeni, ponieważ kury z Alzacji są bardzo aktywne i pilnie poszukują pożywienia, a w trawie i pod krzewami mogą go znaleźć pod dostatkiem. Często odchodzą daleko od kurnika w poszukiwaniu pożywienia. Bardzo chętnie fruują. Są w stanie przefrunąć przez ogrodzenie

o wysokości dwóch metrów. Nie wahają się również nocować wysoko na drzewach.

[Zdjęcia z ogólnie dostępnych stron internetowych](#)

**Manfred Uglorz**

### W następnym numerze



**Fogtlandzka**

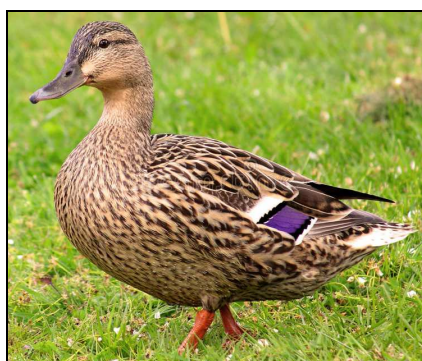
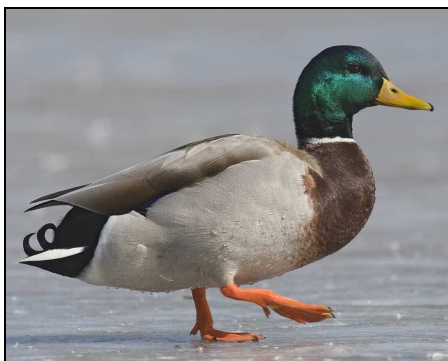


**Augsburska**



## Wprowadzenie

do wzorców ras kaczki domowej (*Anas platyrhynchos domesticus*), wywodzącej się od kaczki krzyżówki (*Anas platyrhynchos*)



### 1. Pochodzenie, udomowienie i użytkowanie

#### Pochodzenie

Kaczka krzyżówka była i jest ptakiem łownym, była oszajana, udomowiona, a w końcu hodowana przez człowieka dla pozyskiwania mięsa, jaj i pierza puchowego. Z czasem wyhodowano rasy użytkowe, a także ozdobne. Stała się zwierzęciem gospodarskim i fermowym, produkcyjnym. Zdarza się też, że kaczki traktowane są jako zwierzęta towarzyszące, a nawet domowe.

Kaczka domowa pochodzi od dzikiej kaczki krzyżówki, ale hodowana jest też kaczka piżmowa – udomowiona forma piżmówki amerykańskiej (*Cairina moschata*) oraz – w Azji – kaczka chińska (*Anas zonorhyncha*).

Popularne w chowie przemysłowym i przyzagrodowym są również mieszańce międzygatunkowe (hybrydy), czyli mulardy, których ojcem jest kaczor piżmowy, a matką kaczka rasy pekin. Pekin jest jedną z ras kaczki domowej pochodzącej od kaczki krzyżówki i jest najbardziej znaną rasą na świecie.

#### Udomowienie

Kaczki udomowiono w Azji Południowo-Wschodniej, w południowych Chinach. Istnieją dowody na chów kaczek w tym regionie przez co najmniej ostatnie 2000 lat. Pierwsze źródła pisemne, mówiące o chowie kaczek, pochodzą ze środkowych Chin z okresu nieco po 500 r. p.n.e. Według badań genetycznych udomowienie nastąpiło tam około 2200 lat temu.

Starożytni Egipcjanie, Grecy i Rzymianie polowali na dzikie kaczki. Istnieją dokumenty mówiące o utrzymywaniu kaczek w starożytnym Rzymie od II wieku p.n.e., ale opisy – zwłaszcza Lucjusza Kolumelli (*Lucius Iunius Moderatus Columella*) z pierwszego wieku naszej ery – sugerują, że w czasach rzymskich trzymano kaczki, oszajano je, jednak nie udomowiono ich i nie prowadzono hodowli kaczek. Utrzymywane w zagrodach, wylęgane pod kurami z jaj dzikich kaczek, odchowywane i tuczone były najczęściej zabijane i zjadane. Nawet, jeżeli były również rozmnażane, nie

prowadzono selekcji w kierunku udomowienia lub poprawy cech użytkowych.

Kaczka – podobnie, jak kura i gęś – była wykorzystywana jako zwierzę ofiarne, ale też była traktowana jako pupil i trzymana w domach, dawana w prezencie.

Przodkiem kaczki domowej w całym Starym Świecie była wyłącznie kaczka krzyżówka. Na terenach Europy Zachodniej kaczki krzyżówki udomowiono znacznie później niż gęsi. Prawdopodobnie pośrednią przyczyną tego były warunki klimatyczne, a bezpośrednią – niedostępność odpowiedniego pokarmu przez znaczną część roku oraz brak warunków w okresie zimowym do utrzymania ptaków żerujących w wodzie. Natomiast w Azji Południowo-Wschodniej klimat był odpowiedni.

#### Użytkowanie

Początkowo utrzymywano ptaki w typie pierwotnym, zbliżonym do dzikich ptaków, ogólnoużytkowym. Następnie wyodrębnił się typ cięższy, mięsny, nielotny.

W procesie udomowienia kaczki utraciły zdolność latania, zyskały większą masę ciała, zwiększyła się masa jaja i nieśność, pojawiły się różnorodne ubarwienia. Selekcję, prowadzącą do udoskonalenia typów użytkowych: mięsnego i nieśnego oraz ras ozdobnych, prowadzono dopiero w XVIII i XIX wieku. Wśród współczesnych ras wyróżnia się kaczki w typie nieśnym (np. biegus), mięsnym (pekin) i ogólnoużytkowym (staropolska); kaczki duże (np. rueńska), średnie (pekin) i miniaturowe (szmaragdowa) lub kaczki ciężkie (np. rueńska), lekkie (biegus), średnie (pekin) i miniaturowe (szmaragdowa).

Zakłada się, że udomowienie kaczki krzyżówki miało miejsce w różnych częściach świata, ale na różnych obszarach, w różnym czasie zaowocowało powstaniem różnych typów kaczek. W Europie, a prawdopodobnie także w Chinach, pojawiły się tzw. „kaczki lądowe”, uziemione, cięższe niż dzikie kaczki krzyżówki. Jednak ich postawa, a nierzadko i pokrój są nadal zbliżone do wyglądu kaczki krzyżówki. Natomiast w Azji Południowo-Wschodniej wyewoluowały kaczki o wyprostowanej postawie, znane jako biegusy.

celem Udomowienie znacznie zmieniło niektóre cechy kaczek. Domowe – w przeciwieństwie do dzikich, żyjących w parach – żyją przeważnie w stadach i utraciły zachowania terytorialne, dzięki czemu są mniej agresywne. Wieki Selekcji hodowlanej ukształtowały dziesiątki ras, różniących się między sobą nie tylko masą ciała, ale pokrojem, kolorem dzioba i łap oraz ubarwieniem. Znane są również z czubkami i ptaki z gołą szyją. Ta różnorodność nie przeszkadza w tworzeniu mieszańców międzyrasowych, a kaczki domowe nadal często kojarzą się z dzikimi kaczkami krzyżówkami, dając płodne potomstwo.

Kaczki domowe są hodowane od tysięcy lat głównie z przeznaczeniem na mięso, do tuczu, ale także dla pozyskania jaj kaczek. Jaja kaczki były uważane w Europie za przysmak, ale pomimo tego, że są stosunkowo duże w porównaniu do kurzych i posiadają wysoką wartość odżywczą, obecnie są rzadko w sprzedaży ze względu na zwiększone ryzyko zakażenia salmonellą. Natomiast gospodynie często używają jaj kaczek własnego chowu. Kaczki nieśne mogą znieść nawet około 200 jaj rocznie. Jaja kaczki mają białą lub zielonkawą skorupkę.

W niektórych kuchniach krew kaczek jest używana w celach spożywczych do przygotowywania zupy – między innymi czerniny w Polsce i tiết canh w Wietnamie.

Również kaczki puch jest – choć coraz bardziej niszowym – produktem ubocznym hodowli kaczek. Pióra i puch kaczki wykorzystywane są do wypełniania poduszek czy ocieplanej odzieży.

Kaczki, podobnie jak gęsi, chowa się dla pozyskania stłuszczonej wątróbki (po francusku: foie gras). Odbywa się to przy zastosowaniu specjalnego tuczu, podczas którego zwierzęta karmione są przymusowo przez rurę, kilkoma kilogramami rozdrobnionej paszy, codziennie, w ciągu ostatnich kilku tygodni przed ubojem. Chociaż gęsie wątróbki są bardziej znane, w rzeczywistości zdecydowana większość to kaczki wątróbki; a 98% produkcji ma miejsce we Francji, często w rodzinnych gospodarstwach wiejskich o długoletniej tradycji.

Prywatni hodowcy wykorzystują pasące się kaczki także jako ekologiczną ochronę ogrodów, zjadającą ślimaki i owady.

### Dymorfizm płciowy

Warto wspomnieć, że kaczki domowe – w zależności od płci – odzywają się w inny sposób: kaczka kwacze głośno i dźwięcznie, kaczor znacznie ciszej i mniej dźwięcznie. Dymorfizm płciowy widać również w większości ubarwień – ptaki poszczególnych ras, odmiennej płci są inaczej ubarwione. Kaczory mają ciemne głowy i jaśniejszy spód ciała, a sa-

mice są bardziej jednolite, ze wzorem na piórach. Kaczory mają też tzw. „loczek”, czyli wywinęte pióra pokrywy ogona.

### Z hodowli

W przeciwieństwie do kaczek piżmowych, samice wielu ras kaczek domowych pochodzących od kaczki krzyżówki, w procesie domestykacji, utraciły instynkt wysiadywania jaj i wodzenia piskląt, na korzyść nieśności. Jedną z różnic gatunkowych między kaczkami domowymi – tą, pochodzącą od kaczki krzyżówki i piżmową – jest długość inkubacji jaj. Dla pierwszej to 28 dni, druga wysiadyuje przez 35 dni.

Od wieków w gospodarstwach przydomowych istnieje zwyczaj podkładania jaj kaczek pod kurze nasiadki; dziś ich rolę często pełni wylęgarka. Jednak należy pamiętać, że puch kaczki wodzonej przez kaczkę jest zabezpieczony wydzieliną gruczołu kuprowego z jej piór, co czyni go wodoodpornym. Natomiast kura nie wytwarza tyle tej wydzieliny i nie smaruje nią piór tak, jak samica kaczki. Maluchy z inkubatora nie otrzymują go wcale. Dopiero, gdy kaczka opierzą się i same wytwarzają wydzielinę gruczołu kuprowego, ich upierzenie staje się nieprzemakalne.

### Rodzime rasy kaczek

Rasy, rody i linie kaczek są nierozdzielnie związane z rolniczym krajobrazem, tradycją i kulturą społeczności wiejskich oraz są świadectwem ich wielopokoleniowego dorobku hodowlanego. Niewielka liczebność utrzymywanych populacji stwarza duże zagrożenie dla przetrwania genetycznej bioróżnorodności gatunku. Podstawowym celem krajowego programu ochrony zasobów genetycznych kaczek jest zachowanie poszczególnych populacji i ochrona przed wyginięciem, przez utrzymanie w każdym chronionym stadzie (rodzie) równowagi genetycznej na niezmiennym poziomie, przy jednoczesnym zachowaniu charakterystycznych cech fenotypowych ptaków obu płci.

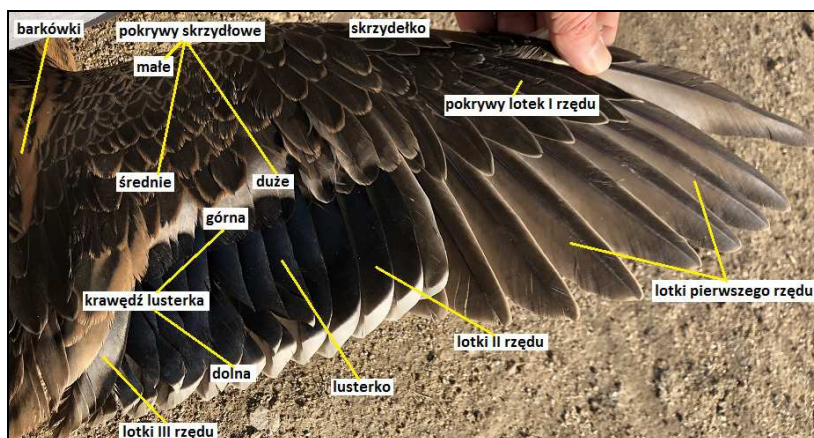
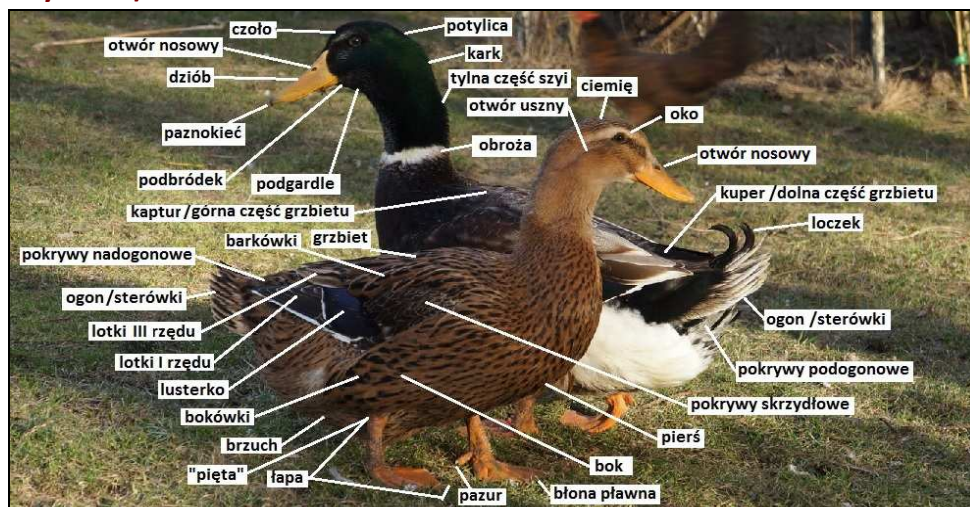
Krajowym programem ochrony zasobów genetycznych zwierząt objętych jest 10 ras/rodów/linii kaczek w tym:

- pomniejszone (K-2)
- mieszańce khakikampbell-orpington (Kh0-01)
- pekin angielski (LsA)
- pekin duński (P-8)
- pekin francuski (P-9)
- pekin krajowy (P-33)
- pekin krajowy (P-11, P-22, P-44 i P-55)
- dworka (D-11) – najmłodsza z polskich ras towarowych, opracowana przez naukowców z myślą o małych gospodarstwach.

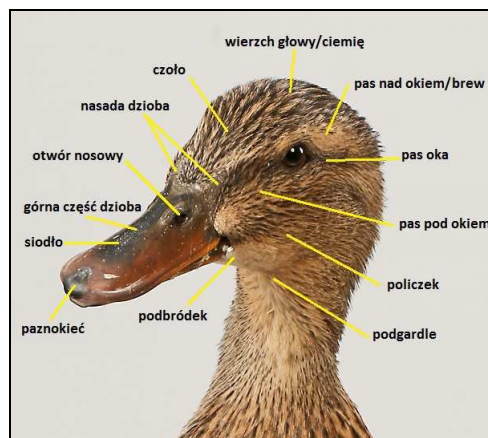




## 2. Pokrój kaczki domowej (*Anas platyrhynchos f. domestica*), pochodzącej od kaczki krzyżówki (*Anas platyrhynchos*), dymorfizm płciowy w barwie dzikiej (barwa dzikiej kaczki krzyżówki)



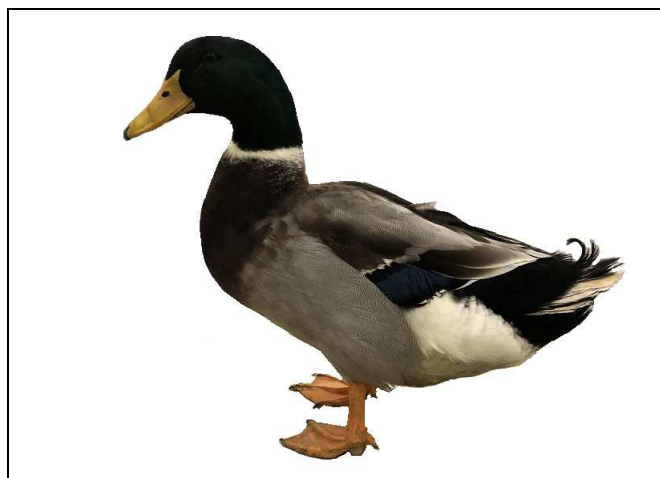
Skrzydło kaczki



Głowa i szyja kaczki

## 3. Ubarwienie

### Ubarwienie kaczora



**Głowa i szyja:** czerń z zielonym połyskiem na głowie i górnej części szyi, wyraźna biała obroża prawie otaczająca szyję (niezamknięta w tylnej części).

**Oczy:** ciemnobrązowe.

**Dziób:** zielony, ciemny paznokieć dziobowy.

**Pierś:** głęboka ciemna czerwień (bordo) bez białych znaczeń/zakończeń piór (frędzli); brzeg czerwieni wyraźnie zaznaczony.

**Brzuch, boki i uda:** jasnoszare z ciemnoszarym prążkowaniem, podbrzusze białe.

**Grzbiet:** ciemnoszary (kaptur – górna część grzbietu), przechodzący w czerń z zielonkawym połyskiem nad kuprem (dolna część grzbietu i nadogonie).

**Ogon i kuper:** sterówki szare, jaśniejsze sterówki zewnętrzne; kuper – pokrywy nadogonowe i podogonie – czarne z zielonym połyskiem, loczek (wywinięte pióra pokrywy ogona) czarny.

**Skrzydła:** lotki I rzędu ciemnoszare, lotki III rzędu brunatnoszare. Lusterko (lotki II rzędu) – opalizujący niebieski zakończony czarnym, a następnie białym kolorem. Pokrywy skrzydłowe (pióra pokrywowe) brązowoszare z wyjątkiem pokryw większych (pokrywy lotek II rzędu) zakończonych białym, a następnie czarnym kolorem (górne obrzeżenie lusterka).

rka). Główne barkówki są jasnoszare, zewnętrzny brzeg brązowo obrzeżony. Kremowobiałe podbicie skrzydeł – pokrywy podskrzydłowe.

**Łapy:** matowopomarańczowe, pazury ciemne.

### Ubarwienie kaczki

**Głowa i szyja:** złocistobrązowe, każde pióro o ciemniejszym brązowym znaczeniu. Ten wzór tworzy ciemniejszy pas od nasady dzioba, poprzez czoło, wierzch i tył głowy, a dalej w dół tylnej części szyi. Paski oczu tj.: jaśniejsza linia nad okiem, ciemna linia przez oko (kreska oka) i rozjaśniona linia przed okiem. Jednolicie jasnobrązowe (bez wzoru) podbródek i podgardle.

**Oczy:** brązowe.

**Dziób:** ciemnopomarańczowy z brązowym wierzchem (siódłem) i ciemnym paznokciem.

**Pierś i boki:** brązowe lub kasztanowe z ciemnobrązowym znaczeniem na każdym piórze. Spód ciała: podobny.

**Grzbiet:** brązowy lub kasztanowy z ciemniejszym wzorem szewronu (kształt litery V).

**Ogon:** matowy, żółty, nieregularnie znaczony brązem; sterówki znajdujące się pośrodku ciemniejsze niż te na zewnętrznych krawędziach.

**Skrzydła:** lotki pierwszego rzędu brązowawoszare. Lusterko i jego granice jak u kaczora (lotki II rzędu i pokrywy większe). Lotki trzeciego rzędu bardziej brązowe niż lotki pierwszego rzędu na ich widocznej części (przy złożonym skrzydle). Pokrywy (mniejsze) w tej samej barwie co grzbiet. Barkówki z wyraźnym wzorem (szewrony). Pokrywy podskrzydłowe kremowobiałe.

**Łapy:** matowopomarańczowe, ciemniejsze błony pławne.

### Wady w ubarwieniu

#### Dyskwalifikujące

**Obie płcie:** białe znaczenia na głowie i szyi. Jasnożółty, niebieski lub szary dziób. Rozbielenia lotek pierwszego rzędu/białe lotki I rzędu. Pokrywy podskrzydłowe/podbicie skrzydeł barwne. Niekompletne, przyciemnione lub brązowe lusterko.

**Kaczor:** brak obroży; nieprzerwany pierścień wokół szyi. Kolor bordowy na piórach boków. Całkowicie białe podogonie.

**Kaczka:** brak obydwu pasków oka i brak ciemniejszego wzoru na wierzchu głowy ; obecność białej obroży/każdy ślad białego pierścienia na szyi. Jasnopłowa barwa podstawowa.

#### Poważne wady

**Obie płcie:** białe pióra pod dziobem (na podbródku), na podgardlu oraz na podogoni. Niewyraźne lusterko i znaczenia pokryw dużych skrzydeł.

**Kaczor:** białe obrzeżenie na bordowych piórach piersi. Bordo przechodzące na pióra (reszty) ciała; żółty lub niebieskozielony dziób; biały lub szary kolor w ubarwieniu głowy.

**Kaczka:** nieczysty rysunek na barkówkach i piórach grzbietu.

#### Drobne usterki

**Obie płcie:** niewyraźne pasy lotek drugiego rzędu lub pokryw większych (niewyraźne pasy lusterka). Bardzo jasne zewnętrzne pióra ogona.

**Kaczor:** czarne znaczenia na dziobie. Brak czarnego podogonia.

**Kaczka:** ciemny kolor podstawowy.

Tłumaczenie i opracowanie **Małgorzata Zduńczyk**  
Zdjęcia **Przemysław Tesak**

#### Źródła:

- Wikipedia
- *Zwierzęta udomowione w dziejach ludzkości*”, Alicja Lasota-Moskalewska, WUW, Warszawa 2005
- *Der große Geflügelstandard in Farbe*. Band 3. Wasser-geflügel: Gänse und Enten Martin Platzbecker, 2005

<http://www.bioroznorodnosc.izoo.krakow.pl/drob/kaczki>

<https://kaczkistaropolskie.pl/wzorrec-rasy/>

<https://runnerduck.net/photos.php>

<http://www.callducks.net/standards&photos1.htm>

<https://www.backyardchickens.com/threads/understanding-basic-colour-genetics-mallards-derivatives.410593>



[www.bing.com/images/search?view=detailV2&ccid=Z9qlGvkd&id=35B94861192CA85196077B12D4840E1B302E56A2&thid](http://www.bing.com/images/search?view=detailV2&ccid=Z9qlGvkd&id=35B94861192CA85196077B12D4840E1B302E56A2&thid)



## Bengalik czerwony

### *Amandava amandava*

#### Systematyka

| Nazwy:   | Łacińskie:               | Polskie:          | Inne:                      |
|----------|--------------------------|-------------------|----------------------------|
| Gromada: | <i>Aves</i>              | ptaki             | Angielska: Red Avadavat    |
| Rząd:    | <i>Passeriformes</i>     | wróblowe          | Czeska: Tygříček tečkovaný |
| Rodzina: | <i>Estrildidae</i>       | astrylidowate     | Francuska: Bengali rouge   |
| Rodzaj:  | <i>Amandava</i>          | astrylidy         | Niemiecka: Tüpfelstrild    |
| Gatunek: | <i>Amandava amandava</i> | Bengalik czerwony | Holenderska: Tijgering     |

#### EKOLOGIA

##### ❖ Zasięg występowania

Bengaliki czerwone wstępują w południowej i wschodniej Azji: Indie, Pakistan, Półwysep Indochiński oraz wyspy: Flores, Lombok, Hajnan, Sumba i Timor. Obok gatunku nominatywnego znane są jeszcze dwa podgatunki: *Amandava amandava flaviventris* (południowe Chiny, południowo-zachodnia i środkowa Tajlandia, Małe Wyspy Sundajskie) oraz *Amandava amandava punicea* (południowo-wschodnia Tajlandia, Kambodża, południowy Wietnam, Jawa i Bali).

Gatunek introdukowano w Portugalii, Hiszpanii, Brunei, Egipcie, Puerto Rico i na Hawajach.

##### ❖ Zajmowane stanowisko



Bengaliki czerwone zajmują tereny nizinne, porośnięte wysokimi trzcinami oraz mokradła z wysoką roślinnością. Zwycię tworzą stada żerujące w wysokich trzcinowiskach, gdzie trudno je zaobserwować.

#### MORFOLOGIA

Bengaliki czerwone budową przypominają wróbla. Są zwinne i nie wykazują większej agresji w stosunku do innych ptaków. Ich ciało osiąga 10 cm długości. Dziób mają czerwony, oczy ciemne, a skoki pomarańczowe. Bengaliki czerwone mogą żyć w niewoli od 8 do nawet 17 lat.

U bengalika czerwonego występuje wyraźny dymorfizm płciowy. W okresie godowym upierzenie samca jest prawie całe szkarłatnoczerwone, skrzydła i kantarek (pióra na odcinku między przednim kąciem oka a dziobem) szaroczarne, a sterówki czarne. Na bokach brzucha, na pokrywach skrzydłowych oraz piórach nadogonowych występują niewielkie białe plamki. Samica jest szarobeżowa, a kantarek i sterówki, podobnie jak u samca, ma barwy czarnej. Na Cze-

rwonych piórach pokrywy nadogonowej u samicy występują także wyraźne białe plamki. Poza okresem godowym ubarwienie samca staje się mniej wyraziste i przypomina upierzenie samicy.



#### HODOWLA

##### ❖ Pomieszczenia do hodowli

Bengaliki mogą być hodowane parami w klatkach, jednak lepsze są dla nich pokojowe witryny oraz ogrodowe woliery, obsadzone wysoką trawą i niezbyt wysokimi krzewami. Dobrze zahartowane ptaki wytrzymują nawet niewielki spadek temperatury poniżej 0°C. Lepiej jednak nie eksperymentować i nie dopuścić do obniżenia temperatury w pomieszczeniu, w którym przebywają bengaliki czerwone, poniżej 12°C. Niezbędne jest dobre nasłonecznienie pomieszczeń.

Wpuszczając bengaliki do woliery, należy pamiętać, że nie może być w niej nierówności w liczbie samców i samic.

W warunkach hodowlanych, jeśli bengaliki nie mają w klatce lub w woliery grubych konarów lub żwirku, należy dość często korygować im długość pazurków.

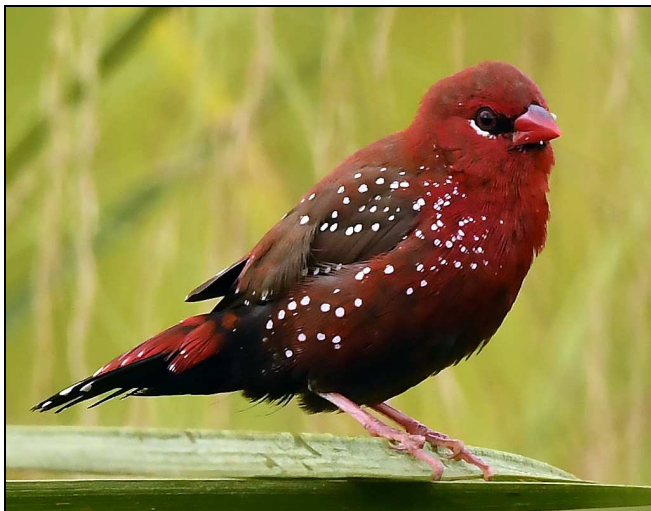
##### ❖ Pokarm

Na wolności bengaliki czerwone żywią się różnego rodzaju nasionami traw, ale także małymi owadami, jak np. termitami, komarami.

W hodowlach podaje się im różnego rodzaju proso, nasiona traw, zieleninę (np. gwiazdnicę), tarte owoce i warzywa, a w okresie karmienia młodych biało pochodzenia zwierzęcego (mączniaki, małe szarańczaki, gotowane jajko.

zwykle składa 5 lub 6 białych jaj, które są ogrzewane na zmianę przez samca i samicę. Młode lęgną się po 12 dniach inkubacji. Po 21 dniach opuszczają gniazdo, ale nadal przez pewien czas są karmione przez rodziców.

#### ❖ Rozmnażanie



**P**ary tworzą się w okresie lęgowym. Budują gniazda z suchej trawy w krzakach lub kępach traw. Podobnie czynią w woliach, ale czasem nie gardzą otwartą skrzynką lęgową. Gniazdo ma kształt kulisty z otworem bocznym. Samica



Młode ptaki są szarobrązowe, dziób mają czarny, a więc bardzo przypominają samicę. Nie mają jednak białych plamek na piórach.

[Red avadavat - Wikipedia en.wikipedia.org/wiki/Red\\_avadavat](https://en.wikipedia.org/wiki/Red_avadavat)

**Manfred Uglorz**

#### W następnym numerze



**Bengalik żółtobruchy**



## Indian z koronką

Srb:Indianek sa kapom



### Pochodzenie

Bliski Wschód, skąd przed kilkoma stuleciami dotarł do Afryki Północnej, a stamtąd w VIII wieku do Hiszpanii. W XVI wieku dotarły do Anglii, gdzie został udoskonalony do obecnego wyglądu.

### Charakterystyka ogólna

Główną cechą charakterystyczną rasy jest szeroka czoło i dziób, duże, czerwone brwi, rozwiniętymi woskówki i brodawkami pod dziobem. Samice są mniejsze i mają mniejsze brwi i woskówki.

### Cechy rasowości

**Głowa:** bardzo szeroka, tej samej szerokości od czoła do karku, dobrze zaokrąglona. Linia głowy od karku do czubka dzioba stanowi łagodny, równy łuk. Pełną szerokość głowy, dzioba, w pełni rozwinięte brwi i woskówki uzyskuje się w trzecim lub czwartym roku życia. Hoduje się osobniki z koronką, ale zdarzają się również bez koronki.

**Oczy:** koloru perłowego, ciemnego w przypadku białych, woszczystych i tygryśnych. Brwi są bardzo duże, koloru koralowoczerwonego, jędrne, grubsze na zewnątrz i cieńsze w kierunku oka. U młodych osobników brwi są mniej rozwinięte, rozwój brwi nie powoduje zmniejszenia tęczy.

**Dziób:** krótki, bardzo szeroki i mocny, zamknięty, z czołem stanowi łagodny łuk, górna i dolna część dzioba tej samej grubości;

czarne mają dziób ciemny, niebieskie, niebieskie grochowe oraz czerwone z pasami mają dziób nieco jaśniejszy. Woskówki są dość duże u starszych gołębi, biało przypudrowane. Pod dziobem znajdują się trzy brodawki, większa w pośrodku i dwie mniejsze po bokach.

**Szyja:** krótka, gruba, lekko zgięta do tyłu, rozszerzająca się w kierunku ramion.

**Pierś:** bardzo szeroka, pełna, wysunięta do przodu, dobrze zaokrąglona.

**Pleczy:** krótkie, nieco wcięte, nieco opadające w kierunku ogona.

**Skrzydła:** średniej długości, mocne, dobrze rozwinięte, końce spoczywają na ogonie.

**Ogon:** średniej długości, dobrze zbudowany, nieco dłuższy od skrzydeł.

**Nogi:** dość krótkie, mocne, dobrze rozstawione, skoki nieupierzone, ale drobne piórka mogą zakrywać staw skokowy. Pazurki w kolorze dzioba.

**Upierzenie:** mocne, błyszczące na szyi, dobrze przylegające.

### Kolory i rysunki

Czarny, czerwony, żółty, biały, kawowu (dun), srebrny, andaluzyjski, biały, niebieski z czarnymi pasami na skrzydłach i ogonie, niebieski grochowy, srebrzystoniebieski z brązowymi pasami na skrzydłach i ogonie, prążkowany czerwonożółty, oszronione i żółte grochowe. Hodowane są także tygrysy. Kolor powinien być intensywny i równomierny z metalicznym połyskiem na szyi, ale brak połysku nie obniża ceny.

### Duże wady

Długi tułów, wąski i wysoki; wąskie czoło, dziób wąski, cienki i szpiczasty; brak rozwiniętych woskówki i brodawek; brwi słabo rozwinięte lub zbyt pomarszczone, zamykające oczy; długa i cienka szyja, wąska klatka piersiowa, długi ogon, długie skrzydła, długie nogi, szary odcień w kolorze czarnym.

### Dane do oceny

**Wygląd ogólny** – głowa – brwi i oczy – dziób (woskówki i brodawki) – kształt tułowia i postawa – nogi – kolor upierzenia.

**Obrączka numer 9**

## Izabelowy (Iza)

EE – Isabella Kaninchen (Isa)

Grupa: rasy średnie

Genotyp: AbCdgo/AbCdgo



| Dane do oceny:         | Punkty:    |
|------------------------|------------|
| 1. Typ, tułów i budowa | 20         |
| 2. Waga                | 10         |
| 3. Okrywa włosowa      | 20         |
| 4. Barwa okrywy        | 15         |
| 5. Znaki               | 15         |
| 6. Barwa podszycia     | 15         |
| 7. Stan opieki         | 5          |
| <b>Razem</b>           | <b>100</b> |

### 1. Waga

#### Skala ocen wagi

| Kg     | od 2,50 do 3,00 | ponad 3,00 do 3,50 | nad 3,50 do 4,00 |
|--------|-----------------|--------------------|------------------|
| Punkty | 8               | 9                  | 10               |

Normalna waga wynosi powyżej 3,50 kg, minimalna 2,50 kg, maksymalna 4,00 kg.

### 2. Typ, tułów i budowa

Tułów krępy; klatka piersiowa i tył tułowia jednakowo szerokie. Linia grzbietu łukowato wygięta, tył zaś dobrze zaokrąglony. Krótka i szeroka głowa jest osadzona blisko tułowia. Kończyny mocne i średniej długości. O delikatnej strukturze uszy, mocno i szeroko są osadzone na głowie i harmonizują z długością ciała. Idealna długość uszu wynosi od 11,0 do 13,0 cm. Samica jest nieco mniejsza od samca. Jedynie u starszych samic dozwolone jest małe podgardle (wole).

#### Małe wady

Zobacz »Ogólne«.

#### Duże wady:

Zobacz »Ogólne«. Długość uszu poniżej 10,0 cm i powyżej 14,0 cm

### 3. Okrywa włosowa

Sierść niezbyt szorstka, średniej długości i gęsta, a włosy ościste wyrównane; uszy dobrze owłosione.

#### Małe i duże wady

Zobacz »Ogólne«.

### 4. Barwa okrywy

Woal na pokrywie włosowej koloru sadzy; u turyńskich utworzony jest z ciemnobrązowych włosów ościstych, natomiast u izabelowych z niebieskich. Idealną barwą okrywy jest harmonijne połączenie włosów przewodnich koloru ochrowo-żółtoniebieskiego z ciemnymi włosami ościstymi, które równomiernie pokrywają całe futerko. Barwa okrywy włosowej na brzuchu jest ciemna; oczy niebieskoszare, pazurki jasnorogowe.

#### Małe wady

Jasnożółty, płowozółty kolor lub niezgodny z opisem koloru na wierzchniej okrywie włosowej i na brzuchu.

#### Duże wady

Okrywa włosowa mocno poprządkana siwymi włosami, jak również wyraźnie widoczne białe plamy na okrywie włosowej; mocno niebieski kolor głowy lub kolor okrywy włosowej; całkowity brak welonu koloru sadzy; bardzo ciemna głowa; kolor oczu inny niż niebieskoszary; pazurki w różnych kolorach lub zupełny brak pigmentu.

### 5. Znaki

Brunatna maska, bez wyraźnych granic, nie powinna sięgać powyżej oczu; jest najciemniejsza powyżej grzbietu nosa. Ciemne, okopcone uszy i nogi są również bez ostrych granic. Oczy są ciemne, a szczęki pokryte kolorem sadzy. Ogon może mieć jaśniejszy koniec. Wzdłuż boków i tylnych nóg biegnie szeroki pas w kolorze sadzy. Znaki są tym lepsze, im mocniej odcinają się od koloru wierzchniego, ale bez wyraźnego rozgraniczenia.

#### Małe wady

Słabe, niewyraźne lub nieczyste znaki, maska sięgająca ponad oczy.

#### Duże wady

Całkowity brak jednego lub więcej znaków.

### 6. Barwa podszycia

Kolor podszycia zdecydowanie żółtoczerwony, sięga aż do ciała. Na ciemnych częściach futerka, podszycie może być koloru od kremowego do szaroniebieskiego.

#### Małe wady

Słabe, wąskie, nieczyste lub mieszane podszycie.

#### Duże wady

Podszycie w różnych kolorach, mocno przeplatane różno kolorowymi włosami (nie dotyczy koloru podszycia znaków).

### 7. Stan opieki

Zobacz »Ogólne«.



## Legbar czubaty

D – Legbar mit Schopf, GB – Crested Legbar, F – Legbar huppé



legbar czubaty Davida Applegartha

<https://www.backyardchickens.com/hredirect2.php?c=6724424>

### Pochodzenie

Anglia. Rasa powstała w latach czterdziestych XX wieku w Cambridge. Do krzyżowań użyto ptaków ras: legbar (Legbar), leghorn angielski (English Leghorn) i araukana angielska (English Araucana).

### Charakterystyka ogólna

Ptaki średniej wielkości, wyhodowane z przeznaczeniem na wolny wybieg, o lekko uniesionym tułowiu, prostym grzebieniu i małym czubku; białych zausznicach oraz żółtych skokach.

### Cechy rasowości koguta

**Tułów:** wydłużony, postawa lekko uniesiona. (umiarkowanie długi, opadający ku ogonowi, szeroki z przodu, lekko zwężający się do tyłu)

**Szyja:** średniej długości, lekko wygięta, grzywa obfita.

**Grzbiet:** średniej długości i szeroki, lekko nachylony w kierunku ogona.

**Ramiona:** szerokie, dobrze zaokrąglone.

**Skrzydła:** (dosyć duże), przylegające, noszone równoległe do linii grzbietu (raczej lekko opuszczone).

**Siodło:** dość szerokie, pióra średniej długości. (dosyć długie, obfite, wypełniające przejście grzbietu w ogon)

**Ogon:** średniej wielkości, noszony średnio wysoko (około 45° do poziomu), dobrze rozwinięte sierpówki (długie i dobrze wygięte).

**Pierś:** szeroka, dobrze zaokrąglona, lekko uniesiona i nieco wypukła.

**Brzuch:** dobrze rozwinięty.

**Głowa:** średniej wielkości.

**Czubek:** mała, zwarta kępka piór skierowanych do tyłu.

**Policzki:** czerwone, gładkie.

**Grzebień:** pojedynczy, średniej wielkości, stojący, regularnie ząbkowany; blaszka podąża za linią tyłu głowy, nie dotykając go. Pofałdowanie tolerowane tylko w przedniej części.

**Zausznice:** białe do kremowych, średniej wielkości, owalne.

**Dzwonki:** średniej długości, dobrze zaokrąglone, o delikatnej strukturze.

**Oczy:** pomarańczowoczerwone.

**Dziób:** średniej długości, mocny, żółty.

**Podudzia:** średniej długości, mocne, niezbyt wydatne.

**Skoki:** żółte, średniej długości, gładkie.

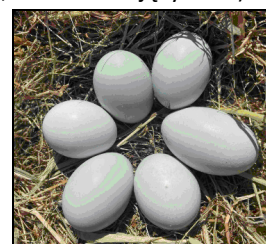
**Palce:** cztery, dobrze rozstawione.

**Upierzenie:** obfite, ale zwarte.

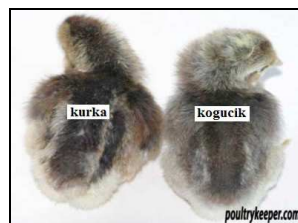
### Cechy rasowości kury

Podobne jak koguta, biorąc pod uwagę różnice płciowe. Postawa lekko uniesiona, nieco niższa niż u koguta, (**grzbiet** dosyć długi, prosty), **brzuch** dobrze rozwinięty, (**skrzydła** dosyć duże, noszone blisko ciała, wyżej niż u koguta, prawie równoległe do linii grzbietu), **ogon** lekko otwarty (noszony pod kątem 35° nad poziomem; sterówki szerokie i dobrze zachodzące na siebie; pokrywy ogona szerokie i obfite, poduszka dobrze kryjąca przejście grzbietu w ogon). **Grzebień** (pofałdowany) w kształcie litery S, mały do średniego (wyprostowany lub w okolicy pierwszego ząbka stojący, a pozostała część opada na bok, nie zasłaniając oka). Dobrze osadzony **czubek**, dość zaokrąglony i większy niż u koguta (wznoszący się dobrze z przodu, nie zasłaniający oczu).

<https://homefarmcornwall.com/shop/caem-legbar-chicken-hstvhing/eggs>



Płcionaczność ubarwienia piskląt legbara czubatego



<https://poultrykeeper.com/chicken-breeds/legbar-chickens/>

### Poważne wady cech rasowości

Tułów zbyt mały lub zbyt wąski; płaska i/lub wąska pierś; ogon noszony zbyt wysoko lub rozłożony jak wachlarz; dużo czerwieni na zausznicach; pochylony grzebień u koguta.

### Odmiany barwne

Kuropatwiana pomarańczowa jastrzębiata, kuropatwiana srebrzysta jastrzębiata

### Barwa (kuropatwiana) pomarańczowa<sup>2</sup> jastrzębiata (orange-kennfarbig)

Ubarwienie to jest połączeniem barwy pomarańczowej (z grupy kuropatwianych) i rysunku jastrzębiatego. Podstawą jest barwa pomarańczowa z czarnymi i ciemnoszarymi Elementami ubarwienia kuropatwianego z nałożonym rysunkiem jastrzębiatym.

#### Kogut

Barwy składowe: pomarańczowa, (ewentualnie) żłocista, czarna i szara, na poszczególnych piórach są przerywane porzecznymi łukowatymi białymi paskami, czyli paskami braku barwy. Szerokość tych prążków powinna być podobna na całym upierzeniu. Głowa, czubek i grzywa pomarańczowo-szare ze śladami ciemnoszarego rysunku wzdłuż stosin piór i astrybiatym rysunkiem. Na piórach czubka dopuszczalne nieco żłocistości. Ramiona: pomarańczowe, z ciemnoszarym rysunkiem jastrzębiatości, dopuszczalne nieco żłocistości. Również grzbiet i pokrywy skrzydeł z jastrzębiatym rysunkiem. Siódło pomarańczowe, z rysunkiem. Pokrywy skrzydeł szare z rysunkiem jastrzębiatości, końcówki piór pomarańczowe, dopuszczalne niewielkie żłociste smugi. Pierś, brzuch, boki, podudzia, lotki I rzędu i ogon ciemnoszaro-białe, jastrzębiate, bez dodatku pomarańczowego czy żłocistego koloru. Skrzydła: przód i łuki skrzydeł – ciemnoszare, z lekim rysunkiem, dopuszczalne nieco żłocistości; lotki I rzędu ciemnoszare, o słabym rysunku, dopuszczalne nieco bieli; lotki II rzędu ciemnoszare, o bardziej wyraźnym rysunku; mają wewnętrzne chorągiewki szare, zewnętrzne z pomarańczowym, jastrzębiatym rysunkiem. Ogon: sterówki szare, o równomiernym rysunku; sierpówki i pokrywy ogona – jaśniejsze, też z rysunkiem, dopuszczalne białe pióra. Podpuszenie szarobiałe z zarysem rysunku jastrzębiatego.

#### Kura

Głowa i czubek: pomarańczowo-szare, dopuszczalne nieco żłocistości (czubek może być szaro-pomarańczowy). Szyja: górna część – pomarańczowa, z drobnym białym porzecznym rysunkiem jastrzębiatości, widocznym szczególnie na szarym kreskowaniu wzdłuż stosin piór; dolna część szyi ma wyraźniejszy rysunek i jasne, pomarańczowe obrzeżenia piór. Pióra na grzbiecie, poduszce i pokrywach skrzydeł ubarwione jak w barwie podstawowej pomarańczowej (kuropatwiane), pokryte jastrzębiatym rysunkiem; dopuszczalne pióra o jaśniejszej stosinie. Pierś łososiowa, jak w barwie (kuropatwianej) pomarańczowej, bez udziału barwy szarej; niektóre pióra z nieco jaśniejszą stosiną są dopuszczalne. Pióra na bokach srebrzystoszare z jastrzębiatym rysunkiem i jaśniejszymi stosinami. Brzuch i podudzia srebrzystoszare z szerokim, nieostрым rysunkiem jastrzębiatym. Skrzydła: przód, łuki i pokrywy – srebrzystoszare, z lekkim rysunkiem jastrzębiatości; lotki I rzędu ciemnoszare z lekkim rysunkiem widocznym głównie na stosinach, lotki II rzędu z bardzo słabym rysunkiem jastrzębiatości mają wewnętrzne chorągiewki szaroczarne, a zewnętrzne pomarańczowe, czarno przyprószone. Ogon: sterówki i pokrywy ogona ciemnoszare z ry-

sunkiem jastrzębiatości. Szczególnie w okolicach ogona wiadać, że rysunek jastrzębiaty u kury ma szerszy ciemny paek i jest mniej kontrastowy niż u koguta, przez co ubarwienie kury sprawia wrażenie ciemniejszego i mniej barwnego.



### Duże wady ubarwienia

**Kogut**: barwa pomarańczowa lub żłocista na piersi, bokach i podudziach (zamiast szarej). Sierpówki przeważnie bez jastrzębiatego rysunku.

**Kura**: wyraźne pomarańczowe obrzeżenia piór na grzbiecie, ubarwienie płaszcza z prawie niewidocznym rysunkiem jastrzębiatości.

**Masa ciała**: kogut 2,7 - 3,2 kg, kura 2,0 - 2,5 kg

**Minimalna masa jaja wylęgowego**: 55 g

**Barwa skorupy jaja**: od niebieskiej do zielonkawoniebieskiej

**Rozmiar obrączki**: kogut 18, kura 16

**Opracowanie**: Małgorzata Zduńczyk

#### Na podstawie:

<https://volaillepoultry.pagesperso-orange.fr/CR-CES-V-mai%202023.pdf>

<https://poultrykeeper.com/chicken-breeds/legbar-chickens/>  
[https://poultrykeeper.com/chicken-breeds/legbar-chickens/#google\\_vignette](https://poultrykeeper.com/chicken-breeds/legbar-chickens/#google_vignette)

<https://www.backyardchickens.com/threads/discussion-of-legbar-standard-of-perfection-for-alternative-legbars-sop-discussion.931182/page-26>

<https://www.backyardchickens.com/threads/cream-legbars.509483/page-863#post-15844046>

<sup>1</sup> David Applegarth - jeden z hodowców, którzy przejęli ptaki z likwidowanych zasobów Uniwersytetu Cambridge w latach 50-tych XX wieku.

<sup>2</sup> Określenie barwy „pomarańczowa” – według wzorców odmian barwnych i nazewnictwa genetycznego – nie oznacza, że pióra są koloru pomarańczowego w odcieniu np. dojrzałej pomarańczy. To, co widzimy to kolor żółty, a w przypadku legbara czubatego i jego ubarwienia z jastrzębiatością, to kolor kremowy. Stąd pochodzi zwyczajowa nazwa rasy, czyli legbar kremowy (Legbar cream).



## Kaczka dworka

D – Herrenhaus Enten , GB – Manor duck, F – Manoir canard  
(propozycja wzorca)



Fot. Jarosław Wartacz, hodowca

### Pochodzenie

Znaczącym osiągnięciem krajowej hodowli drobiu wodnego pod koniec lat 90-tych XX wieku było wyhodowanie nowego zestawu towarowego kaczek o nazwie handlowej „Dworka”, przeznaczonego do chowu przydomowego, w agroturystyce oraz gospodarstwach ekologicznych. Kaczki dworki są najmłodszą polską rasą kaczek wyhodowaną przez naukowców, z myślą o małych gospodarstwach. Ptaki te utrzymywane są w Stacji Zasobów Genetycznych Drobiu Wodnego w Dworzyskach (Instytut Zootechniki, Państwowy Instytut Badawczy, Zakład Doświadczalny Kołuda Wielka). I właśnie od Dworzysk pochodzi nazwa rasy. Kaczki dworki uzyskano w wyniku krzyżowania czarno ubarwionych kaczorów rasy kajuga (prymitywna amerykańska rasa kaczek, Selekcjonowana pod względem pokroju, zdrowia i masy ciała) i kaczek pekin typu mięsnego. W 2006 roku dokonano wpisu rodu kaczek D-11 do części wstępnej książki hodowlanej.

### Cechy użytkowości

Populacja kaczek dworek charakteryzuje się dużą odpornością na niesprzyjające warunki środowiska, dobrym żerowaniem i wykorzystaniem pasz gospodarskich. Doskonale nadają się do chowu amatorskiego, ekstensywnego, z dostępem do wolnego wybiegu; w gospodarstwach agroturystycznych i ekologicznych. Idealna kaczka wiejska, żywotna, o spokojnym usposobieniu i dobrych cechach reprodukcyjnych (liczba i jakość jaj wylęgowych, zależenie, wylęgowość, jakość i odchwalność kacząt), ale pozbawiona instynktu wysiadywania jaj i wodzenia piskląt.

Masa ciała kaczki dworki – w warunkach hodowli intensywnej – to około 4 kg, a kaczora około 5 kg. Osiągają

taką masę ciała w wieku 8 tygodni, przy chowie ekstensywnym może to być 12 tygodni. Charakteryzują się dobrymi przyrostami masy ciała, jakością i smakiem mięsa, dobrą mięsnością i chudym mięsem w okresie wzrostu, z małą tendencją do otluszczania się. Tuszki kaczek tej rasy wyróżniają się długim mostkiem i dobrze umięśnioną piersią oraz udami i podudziami. Jednak po osiągnięciu docelowej masy mięśniowej, kaczka dworka ma skłonność do otluszczania tuszki, czemu sprzyja intensywny tucz. Mięso jest chude, jednak po osiągnięciu właściwej masy ciała, ptaki zaczynają odkładać tłuszcz, dlatego ważne jest, aby ubój przeprowadzić w odpowiednim czasie.

### Charakterystyka ogólna

Kaczki o długim, szerokim i głębokim tułowiu, noszonym prawie poziomo, ale nie niezgrabnym i nieobciążonym fałdą piersiową i brzusznią. Ptaki te mają charakterystyczne czarno-białe ubarwienie (czarne z białym ślinikiem), z tym, że większość upierzenia jest czarna, tylko tzw. śliniak (przednia część szyi i okolice wola) jest biały.



### Cechy rasowości kaczora

**Tułów:** dosyć długi, szeroki, głęboki i dobrze umięśniony – patrząc z boku widoczny kształt prostokąta; noszony lekko z przodu uniesiony.

**Grzbiet:** długi, szeroki, lekko wypukły.

**Pierś:** pełna, zaokrąglona, wypukła, dobrze umięśniona, bez fałdy piersiowej.

**Brzuch:** dolna linia ciała równoległa do górnej; brzuch pełny, bez fałdy brzusznej; podbrzusze dobrze rozwinięte, luźno opierzone, zaznaczone, ale nie wiszące.

**Głowa:** niewielka, raczej sucha, z płaskim czołem i zaokrąglonym wierzchem; policzki płaskie.

**Dziób:** średniej długości i szerokości; zielonocarny. Paznokieć dziobowy czarny.

**Oczy:** ciemnobrązowe, dosyć duże, okrągłe.

**Szyja:** średniej długości, niezbyt gruba, lekko wygięta; wyraźnie wykrojone podgardle.

**Ogon:** uniesiony, nadogonie dobrze opierzone, tworzy jedną linię z grzbietem. Wyraźny loczek.

**Skrzydła:** stosunkowo małe, przylegające, noszone wysoko, końce lotek widoczne ponad grzbietem mogą się krzyżować. Lotki I rzędu mogą być białe. Lusterko niebieskie, bez obwódki.

**Podudzia:** mocne, schowane w upierzeniu.

**Skoki/Łapy:** średniej długości, mocne i szeroko rozstawione; pomarańczowe z czarnym nalotem.

**Upierzenie:** dosyć bogate, przylegające, w dolnej części tułowia luźniejsze.

### Cechy rasowości kaczki



Kaczka przypomina kaczora, z wyjątkiem różnic między płciami. Dziób ciemniejszy, czarnozielony, paznokcie czarne. Skoki czarne z pomarańczowymi rozjaśnieniami (odwrotnie niż u kaczora).

### Duże wady

Lekka budowa ciała; zbyt uniesiony, nieforemny tułów; fałda piersiowa, fałda brzuszna. Szary lub żółty dziób. Żółte skoki.



### Ubarwienie

**Czarne z białym śliniakiem** Upierzenie czarne. Lusterko niebieskie, błyszczące, bez białej ramki. Od dzioba, na szyi i górnej części piersi (głównie na przedniej części szyi i wolu) biały śliniak, symetrycznie położony, z jak najbardziej regularnym brzegiem. Podpuszenie szaroczarne.

**Duże wady w ubarwieniu:** pola białych piór na kolorze czarnym i czarnych na białym upierzeniu; śliniak ciągnący się

aż do brzucha lub wokół szyi; biel u nasady dzioba i na policzkach; u kaczek mocno przebijający rysunek barwy dzikiej (szewrony).

**Masa ciała:** kaczor 4-4,5 kg, kaczka 3-3,5 kg (*staropolska*: 2,5 – 3 kg, 2,2 – 2,6 kg) – ptaki utrzymywane w chowie intensywnym mogą osiągnąć masę ciała w wieku 8 tygodni: kaczozy nawet około 5 kg, kaczki około 4 kg. W chowie ekstensywnym (tradycyjnym) taką masę ciała osiągają w późniejszym czasie około 12 tygodni. Dojrzewają w wieku 7-8 miesięcy. W stadzie na jednego kaczora powinno przypadać od 6 do 8 samic.\* **Minimalna masa jaja wylęgowego:** 90 g \* **Nieśność:** około 90 jaj (w ciągu 20 tygodni nieśności) – według danych Stacji Zasobów Genetycznych Drobiu Wodnego w Dworzyskach – są to wyniki oceny wartości użytkowej kaczki dworki, przygotowanej celem wpisania stada kaczki dworki do księgi hodowlanej w 2020 roku. Internetowy kwartalnik dla hodowców „Rasowe gołębie, drób, króliki i inne zwierzęta” nr 28/2020

**Brak instynktu wysiadywania jaj i wodenia piskląt. Barwa skorupy jaja:** biała do zielonkawej

**Rozmiar obrączki:** obie płcie 18



**Opracowanie:** Jarosław Wartacz i Małgorzata Zduńczyk

**Na podstawie:**

- <http://www.dworzyska.pl/kaczki-zachowawcze/>
- <https://wilgosiewicz.pl/kaczka-dworka/>
- <https://stara.podrb.pl/index.php/doradztwa/produkcja-zwierzeca/drob/1324-kaczka-dworka-zagosci-na-podworkach-podkarpackich-rolnikow>

**Opracowanie naukowe:**

- <https://www.mdpi.com/2076-2615/12/13/1714>

„The Composition of the Carcass, Physicochemical Properties, Texture and Microstructure of the Meat of D11 Dworka and P9 Pekin Ducks”



mgr Józef Stoch

## Białka

O gołębiu tym można napotkać w naszej literaturze nieliczne i tylko lakoniczne wzmianki. Nie znajdziemy go także w żadnym katalogu w wykazie ras gołębi eksponowanych na wystawach. Konia z rzędem temu, kto dzisiaj dostarczyłby choć jeden egzemplarz odpowiadający w pełni wyobrażeniom hodowców na temat eksterieru białki. Po co więc w takim razie opisywać gołębia, który nigdy nie był hodowany w czystości rasy, który nie zyskał sobie miłośników w amatorskiej hodowli gołębi, który praktycznie już nie istnieje?

Jeżeli mimo to umieszczam białkę na liście gołębi ras polskich, skłaniają mnie ku temu istotne powody. Po pierwsze okoliczność, że ostatnio w Krakowie niektórzy hodowcy coraz częściej myślą i dyskutują nad potrzebą wydobycia białki z zapomnienia oraz przywrócenia jej roli i znaczenia, na jakie ten wspaniały gołąb użytkowy rzeczywiście zasługuje. Podjęto nawet pierwsze próby w kierunku zbudowania bardziej trwałych podstaw odnowy i rozwoju tej rasy gołębi i być może, że już w najbliższych latach białkę pokażemy wreszcie na naszych wystawach; a wtedy wiadomości o tej rasie mogą przydać się hodowcom i tym wszystkim, którzy interesują się hodowlą polskich gołębi rasowych.

Po drugie, hodowla gołębi o szczególnie wysokich walorach użytkowych cieszy się obecnie dużym powodzeniem na całym świecie. Triumfalny pochód amerykańskich kingów po hodowlach niemal wszystkich krajów europejskich jest tego najlepszym dowodem. Na przykładzie hodowców amerykańskich pokusili się również hodowcy niemieccy o nową rasę własnych gołębi użytkowych tego nowego typu i około 1960 roku pojawiły się w NRD tzw. „Weisse Wirtschaftstauben” („białe gospodarcze”). (Białka jest gołębiem, który z powodzeniem może konkurować z innymi najlepszymi rasami gołębi użytkowych. W dodatku pojawiła się ona u nas już w drugiej połowie XIX wieku, a więc wówczas, gdy w Ameryce i na Zachodzie Europy nikomu jeszcze nie przyszło do głowy stworzenie gołębi o wszechstronnie wysokich wartościach użytkowych. Jest więc, a w każdym razie być powinno, ambicją polskich hodowców ocalić białkę od zagłady i przywrócić ją ponownie hodowli gołębi użytkowych w Polsce.

Pomysł wyprodukowania gołębia, który mógłby być obwołać królem gołębi, zrodził się w 1890 r. początkowo z fantazji amerykańskiego hodowcy — Harry Bakker (z miasta Vineland w stanie New Jersey). Myślał on wtedy o stworzeniu gołębia, w którym ogólnie uznane jako najcenniejsze właściwości, spotykane u różnych ras gołębi, można by było w jedną całość zespolic. (Miał on przed oczami wizję pełnego piękna i szlachetnego wyglądu dużego gołębia, który mimo swej potężnej budowy byłby jednak równocześnie gołębiem wybitnie płodnym. Dla zrealizowania swych marzeń H. Bakker wybrał cztery różne rasy, które według niego te poszukiwane wartości reprezentowały. Wybrał więc: gołębia pocztowego — mając na uwadze jego żywotność i płodność, kuraka maltańskiego — z uwagi na jego oryginalną i ciekawą budowę, olbrzyma rzymskiego — z uwagi na jego wielkość i wagę oraz gołębie amery-

kańskiej rasy Duchess — mając na uwadze ich pełen powabu i piękna wygląd zewnętrzny. Aby sprawa umaszczenia nie utrudniała pracy nad tą nową „królewską” rasą gołębi, Bakker posługiwał się przy krzyżówkach pomiędzy wymienionymi rasami wyłącznie gołębiami biało umaszczonymi. I tak po kilku latach pojawiła się nowa rasa imponujących i pięknych amerykańskich gołębi użytkowych, pierwotnie tylko biało umaszczonych, nazywanych kingami.

W NRD problem wytworzenia własnej rasy dużych gołębi, o możliwie najlepszej mięsności, szybkim przyroście na wadze, dużej płodności i innych podobnych przymiotach, mających znaczenie w hodowli użytkowej, starano się rozwiązać na podstawach naukowych. Ścisłego systematycznie prowadzonego badania i doświadczeń w tym kierunku dokonano w Ośrodku Doświadczalnym w Waldeck (okręg Rostock). W ten sposób doszło do powstania białych niemieckich gołębi użytkowych, rasy o niezbyt efektownym wyglądzie zewnętrznym, ale o bardzo wysokich parametrach użytkowości. W krzyżówkach posłużono się białą bagdetą hiszpańską, garłaczem heskim, straserem i gołębiem pocztowym, a w dalszych pracach doświadczalnych prowadzonych nad potomstwem pochodzącym z tych krzyżówek ograniczono się do doboru gołębi o białym umaszczeniu, aby umaszczenie i rysunek nie komplikowały dodatkowo wielu innych i złożonych problemów hodowlanych, jakie składają się na pełną przydatność gospodarczą gołębi, w możliwie ścisłym tego słowa znaczeniu. Nie wysilano się nad wyszukiwaniem nazwy dla tej nowej rasy gołębi i nazywa się je tam po prostu „białymi gospodarczymi”.

Wspomniane dwa przykłady z dziedziny współczesnej hodowli gołębi użytkowych na obcym terenie (amerykańskim i niemieckim) przytoczyłem celowo. Istnieje bowiem w tych przykładach dziwna zbieżność przesłanek z tymi, jakimi powodowała się ludność wsi podkrakowskich przy chowie dość licznie dawniej spotykanych gołębi, zwanych białkami. Nie znamy twórców pomysłu powstania tej rasy gołębi użytkowych w (Polsce) i byłoby nawet rzeczą ryzykowną uważać, że stało się to dzięki celowym i świadomie prowadzonym zabiegom hodowlanym.

Gołębie te pojawiły się prawdopodobnie w wyniku bezplanowych krzyżówek, lecz zalety przydane im przez naturę szybko zostały dostrzeżone oraz należycie docenione w hodowli wiejskiej. Gołąb ten przypadł do gustu ludności wiejskiej, bo zespolone zostały w nim cechy piękne i pożyteczne. Białki były gołębiami nadzwyczaj płodnymi i bardzo troskliwie opiekowały się potomstwem. Jeszcze nie zakończył się odchów jednej pary młodych, a już rozpoczynały karmienie następnych piskląt. Od marca do późnej jesieni, w zależności od warunków atmosferycznych, opuszczało gniazdo 6-7, a zdarzało się nawet 8 par dorosłych młodych gołębi. Szybki przyrost na wadze oraz szeroka i dobrze umięśniona pierś u tych gołębi sprawiały, że młode prosto z gniazda wynoszone były na plac targowy w Krakowie, a że były dwa do trzech razy większe od innych młodych gołębi bezrasowych można było uzyskać za nie wyższą cenę i ze sprzedażą nie było nigdy najmniejszych trudności. Nie

było również żadnych kłopotów z dorosłymi gołębiami. Były one odporne na złe warunki atmosferyczne i bytowe, zawsze pełne wigoru, zdrowia i przedsiębiorczości, znaczną część pożywienia zdobywały żerując na polach. Nie trzeba też było martwić się o zachowanie prawidłowej barwy i rysunku, bo wszystkie gołębie były tylko biało umaszczone. Poa tym te roste gołębie prezentowały się bardzo okazałe, a widok potężnie zbudowanych, o żywym usposobieniu i wesoło gruchających samców stanowił szczególnie interesujące uzupełnienie rodzajowego piękna dawnych chłopskich zagród. Były więc nasze polskie białki niezwykle udanym tworem chłopskiej hodowli gołębi, produktem w którym doszukać się można było wartości hodowlanych odpowiadających w tym względzie amerykańskiej pomysłowości i niemieckiemu wyrachowaniu. Była w białce żywotność, przedsiębiorczość i płodność gołębia pocztowego, była masywność, kształtność budowy, mięsność i przyrostowość na wadze rysia polskiego, była okazałość i duma charakterystyczna dla dużych ras gołębi.

Podobieństwo wyglądu białki i rysia co do wielkości i budowy wskazuje na pokrewieństwo tych gołębi. Podobnie jak ryś białka ma szeroką, zaokrągloną pierś, szeroką u podstawy szyję, głęboko osadzone, szeroko rozstawione i dość krótkie nogi, poza tym głowę dość dużą, wydłużoną, o podwyższonym czole. Mimo to nie można uważać białki za białą odmianę rysia, ponieważ tułów ma bardziej wydłużony, podobnie jak u kaliny. Starzy hodowcy krakowscy są zdania, że na wygląd białki złożyły się krzyżówki dokonane przede wszystkim pomiędzy gołębiami pocztowymi (o białym umaszczeniu) i rysiami. Przeprowadzone doświadczenia potwierdzają te przypuszczenia, ponieważ takie potomstwo wykazuje już w drugim pokoleniu wiele cech odpowiadających wyglądowi rasowemu białki. Należy jednak przypuszczać, że obok tych dwóch ras — rysia i gołębia pocztowego — jeszcze inne gołębie uczestniczyły przy ostatecznym ukształtowaniu się rasowości białki. Wskazuje na to zwłaszcza bardziej wydłużona budowa tylnej partii tułowia i dość długie oraz mocne skrzydła tego gołębia. Być może, że gołębiami tymi były dawne małopolskie olbrzymy, a może jakiś rodzaj garłaczy. Dzisiaj trudno jest to sprawdzić, stąd też trudne jest znalezienie właściwej recepty na szybką rekonstrukcję wyglądu rasowego białki. Wydaje się, że najbardziej pomocne mogłyby okazać się przy tych zabiegach Skowronki koburskie, chociaż nie są one biało umaszczone. Ale białą barwę u gołębi łatwo da się uzyskać i utrwalić. Wszystko to wymaga oczywiście co najmniej kilku lat zbiorowego wysiłku i rozsądnej pracy hodowlanej, sądzę jednak, że wszelkie trudy w kierunku odnowy białki okażą się opłacalne dla polskiej hodowli gołębi użytkowych.

Na zakończenie opisu wypada nadmienić, że nazwa „białka” związana jest z białym umaszczeniem gołębia. W niektórych okolicach nazywano te gołębie niekiedy gołębiami młynarskimi, ale tę nazwę spotykało się rzadko. Na ogół gołębie te nie miały swej nazwy i na wsi mówiło się o nich zwykle „białki”, bo były białe, a równocześnie nie były odmianą białą żadnej ze spotykanych tu ras gołębi. I tak nazwa „białka” przyjęła się w terminologii.

## Worzec

**Głowa:** dość duża i wydłużona o dość wysokim i szerokim czole, gładka. Unia profilu głowy powinna, począwszy od czoła, opadać w kierunku karku umiarkowanie w dół.

**Oko:** w proporcji do całości głowy wydaje się nieduże, gałki oczne lekko wystające na zewnątrz, śmiałe spojrzenie. Tęczówka ciemna, brunatnoczarna.

**Brew:** wąska, gładka, delikatna, jasnocielistej barwy.

**Dziób:** średniej długości i grubości, mocny o dobrze zwartych szczękach, jasnocielistej barwy. Woskówki nosowe miernie rozwinięte, dobrze przylegające.

**Szyja:** średniej długości, stopniowo poszerzająca się ku dołowi, szeroka u nasady. Podgardle dobrze zaokrąglone.

**Piers:** szeroka, pełna, zaokrąglona, dobrze umięśniona. Brzuch pełny o znacznym obwodzie.

**Grzbiet:** w barkach szeroki, w krzyżu odpowiednio węższy, średniej długości, lekko zaokrąglony.

**Skrzydła:** szerokie i długie, lotkami sięgają prawie do końca ogona, mocno do tułowia przyłożone spoczywają na ogonie, nie stykając się końcami lotek ze sobą.

**Ogon:** umiarkowanie długi, zwarty, poziomo noszony.

**Nogi:** mocne, dość krótkie i dość szeroko w tułowiu osadzone, uda schowane w piórach podbrzusza; stopy nieopierzone, czerwonawokarminowej barwy; palce dobrze rozstawione; pazurki jasne.

## Barwa i rysunek

Wyłącznie biała barwa upierzenia.

## Wygląd ogólny

Jest to gołąb dość duży i ciężki, o sylwetce zbliżonej w wyglądzie do gołębia typu polnego, odpowiednio tylko powiększonej. Pod względem wielkości oraz rozpiętości skrzydeł, białka przypomina polską kalinę. Tułów średniej długości, pierś pełna, dobrze umięśniona i łagodnie zaokrąglona. Ogólnie budowa mocna i zwarta, ale równocześnie lekko wydłużona, przez co nie iwygląda na zbyt korpulentną i ciężką, choć tak jest faktycznie. Nogi dość krótkie i dość szeroko rozstawione. Ogon- noszony poziomo. Opierzenie obfite, nieściśle do ciała przylegające. Zawsze gładka głowa, o szerokim i dość wysokim czole oraz o wydłużonej i opadającej linii profilowej, stanowi charakterystyczne uzupełnienie dla całej mocnej sylwetki gołębia. Poza tym gołąb powinien odznaczać się dużą żywotnością, ruchliwością i znakomitym zdrowiem.

## Duże błędy

Mała głowa, o wąskim i niskim czole. Zaznaczany czub lub korona z tytu głowy. Rdzawoczerwona brew. Długi, cienki dziób. Za długa lub za cienka szyja. Wąska, słabo umięśniona pierś i brzuch. Grzbiet wąski w barkach spłaszczony: luźno przy tułowiu trzymane skrzydła, obwisłe krzyżujące się ze sobą wyraźnie lotki. Ogon za krótki, zadarty do góry, także ogon wyraźnie pochylony ku ziemi. Wysokie i wąsko ustawione nogi. Rosnące na skokach i palcach pióra. Barwne pióra.

*Hodowca drobnego inwentarza, (12/1970), 20-22*



mgr Józef Stoch

## Krymka polska

Krymki są powszechnie u nas znaną rasą gołębi domowych. Są to gołębie typu lotnego, które lubią krążyć nad gołębnikiem w zwartym stadzie, zwykle na niezbyt dużych wysokościach. Lot ich jest szybki, połączony z umiejętnością tzw. „frontowania”. Wytrzymałość lotowa dobra, jeżeli ptaki poddawane są regularnemu treningowi lotowemu. Niektóre osobniki cechuje skłonność do wywracania pojedynczych koziołków w czasie lotu.

Wrodzone zdolności lotowe krymek wskazują na to, że gołębie te przybyły do nas z krajów Bliskiego Wschodu. Kiedy znalazły one w Polsce swą drugą ojczyznę, trudno dociec; sądzić należy, że stało się to już kilka wieków temu, oraz, że przybyły do nas drogą lądową, rozprzestrzeniając się na polskiej ziemi stopniowo od wschodu na zachód. Wskazuje na to nazewnictwo tych gołębi.

Według zgodnej opinii hodowców polskich nazwa gołębi nie ma nic wspólnego z krymskim ich pochodzeniem. Chociaż Krym słynął z hodowli gołębi lotnych i niektóre krymskie rasy gołębi hodowane są w Polsce także obecnie – to nazwa „krymka” wywodzi się według wszelkiego prawdopodobieństwa od barwnego rysunku, jaki występuje na głowie gołębia. Krymki, czyli ściśle przylegające do głowy czapeczki bez daszka, przypominające w wyglądzie mycki lub jarmułki noszone przez ortodoksyjnych Żydów, były nakryciem głowy spotykanym często na Bałkanach i na Ukrainie. Stąd też na wschodnich obszarach Polski gołębie z barwnymi „czapeczkami” na głowie nazywano krymkami.

Termin ten przylgął do nich i znalazł zastosowanie u ogółu hodowców polskich, w miarę jak rasa ta rozprzestrzeniła się po Polsce. Niemniej jednak na południowo-zachodnich i zachodnich terenach Polski w dawnych jej granicach, gdzie źródło nazewnictwa tych gołębi nie było hodowcom znane (gdyż czapki krymki nie były tutaj ogółowi społeczeństwa znane), doszło do zniekształcenia nazwy gołębi na „grymki”; nazwa ta utrzymuje się w powszechnym użyciu na tych terenach także dzisiaj. Gdyby gołębie krymki przybyły do Polski drogą morską, lub rozprzestrzeniły się po polskich hodowlach z zachodu na wschód, nosiłyby zapewne inną nazwę.

Gołębie z rysunkiem barwnej czapeczki na głowie nazywane były we Francji „calotte” (calotte, czyli piuska, czapeczka noszona przez niektórych dostojników w kościele katolickim), w Anglii nazywano je „the helmet pigeon” (gołąb hełmiasty, w „hełmie”) a w Niemczech — „die Plattentaube” (łysy, z barwną „łyską”). Okoliczność, że gołębie krymki znane były od dawna również na zachodzie Europy, a szczególnie dużo ich było w okolicach Hamburga, pozwala domyślać się, że dotarły one tam z krajów Bliskiego Wschodu drogą morską bezpośrednio lub też przewiezione zostały przez flisaków spławiających towary Wisłą z Małopolski do Gdańska, a stamtąd drogą morską do Hamburga. Duże podobieństwo wyglądu krymek hamburskich starego typu do krymek polskich, jakie hodowane były tam

jeszcze około sto pięćdziesiąt lat temu, wskazuje na wspólne ich pochodzenie.

Długi okres istnienia krymek w Polsce przyczynił się do ustabilizowania się ich cech rasowych. Poszczególne cechy fizyczne i psychiczne dziedziczą się z krymek bez większych komplikacji, wskutek czego hodowla tej rasy gołębi nie nastręcza trudności. Główna troska hodowcy sprowadza się do mniej ważnych szczegółów w wyglądzie zewnętrznym krymki, a więc do zachowania równego „podcięcia” barwnego rysunku na głowie gołębia, do prawidłowego ukształtowania koronki z tyłu głowy, do intensywności i czystości umaszczenia itp. Nie zachodzi jednak potrzeba częstej ingerencji człowieka w sprawy, wokół których koncentruje się normalnie problematyka hodowli gołębia rasowego, bo ani hodowcy nie przejawiali tendencji do przekształcania lub modernizacji typu i wyglądu tych gołębi, ani procesy związane z ujawnianiem się niepożądanых wstecznych cech, nie wykraczają u krymek poza ramy sporadyczności, ani też gołębie te nie wymagają od hodowcy szczególnej opieki i nadzoru hodowlanego.

Ten stan rzeczy sprawił, że kojarzenie się gołębi w pary hodowlane odbywało się często w warunkach swobodnego doboru osobników. Dzięki temu krymki są gołębiami niezwykle żywotnymi i doskonale przystosowanymi do życia zarówno w mieście, jak i na wsi. Ten gołąb wszędzie czuje się dobrze, cechuje się bowiem dobrym zdrowiem, oraz dużą samodzielnością, przedsiębiorczością, mądrością i bystrością. Cechy te predysponują krymki zwłaszcza do chowu na wsi i na terenach podmiejskich.

Również w mieście krymka jest gołębem chętnie hodowanym, szczególnie przez miłośników gołębi lotnych. Najczęściej w miastach spełniają jednak krymki rolę gołębi-mamek przy wychowie innych ras gołębi. Przy wychowie gołębi krótkodziobych, krymka jest mamką niezrównaną, jeżeli od początku podkłada się jej do wychowu tylko pisklęta ras krótkodziobych. Ale praktyka równocześnie wskazuje, że nie powinno się trzymać krymek wspólnie z gołębiami krótkodziobymi w jednym gołębniku, w którym zgrupowana jest zbyt duża ilość gołębi, oraz w przypadku wolierowego systemu hodowli, przy którym gołębie pozbawione są wolnego wybiegu. Krymka jest bowiem gołębem ruchliwym, ma duży temperament i często zawadiackie usposobienie. Czupurne samce, dając upust swemu temperamentowi, toczą w gołębniku zacięte bójki, wdzierają się siłą do przegródek gniazdowych innych gołębi, co może być przyczyną rozbijania jaj oraz kaleczenia, a nawet maltretowania piskląt. Zdarza się, że młode lub słabe fizycznie gołębie stają się ofiarami osobników, których zawadiackie usposobienie przerodziło się w zbójce i zwyrodniały nawyk bicia. Zamiast pożytku krymki takie mogą stać się przyczyną strat w hodowli gołębi krótkodziobych i innych gołębi o wydelikacowanej strukturze fizycznej.

Brak należytej opieki i wytyczonego kierunku w hodowli krymek przyczynił się do stopniowego wypaczenia dawnego

wyglądu rasowego tych gołębi. Już pięćdziesiąt lat temu pisano o krymkach, że „doborowe okazy trudno jest nabyć”. Ogromna większość spotykanych dziś krymek przedstawia – z punktu widzenia hodowli amatorskiej – mierną wartość hodowlaną. W pewnym stopniu wpłynęły na to mało sensowne krzyżówki krymek polskich z krótkodziobymi krymkami hamburskimi. Ucierpiał na tym przede wszystkim wygląd głowy krymki polskiej, gdyż głowa uległa skróceniu, czoło stało się zbyt wysokie i szerokie, brew czerwona, dziób mniej niż średniej długości itp. W ten sposób krymka polska upodobniła się częściowo do krymek hamburskich starego typu. Natomiast zarówno z opisów zamieszczonych w dawnych polskich książkach o gołębiach, jak również z wypowiedzi najstarszych żyjących obecnie hodowców polskich wynika, że krymka powinna mieć głowę wąską i wydłużoną, o niezbyt wysokim czole, dziób ma być dość długi i bardzo jasny, brew cielistą, oko o czystej perłowej tęczówce. Z uwagi na dość szeroką pierś i średniej długości szyję krymka ma nieco mniej wysmukłą budowę i jest nieco krótsza niż srebrniak; powinna równocześnie cechować ją nieco wyższa postawa od tej, z jaką spotykamy się przeważnie u gołębi tej rasy obecnie hodowanych.

Większość krymek ma głowy ozdobione z tyłu koronami. Odmiana gładkogłowa jest mniej lubiana, stąd mniej liczna i stopniowo zanika. Przyczyną jest rysunek barwnej czapeczki na głowie gołębia, który u gładkogłowych osobników łatwo ulega różnym zniekształceniom. Wprawdzie u obu odmian linia rozgraniczająca barwną czapeczkę od białego tła biegnie od kątów ust przez środek oka ku tyłowi głowy, ale u egzemplarzy koroniastych rysunek czapeczki kończy się u podstawy koronki, która stanowi niejako naturalną dla niego granicę i zacięra mniejsze niedokładności w jego wyglądzie. Natomiast u egzemplarzy gładkogłowych barwna czapeczka sięga nieco dalej na tył głowy, gdyż przebiegające poziomo przez środek oka z obu stron głowy linie „podcięcia” rysunku łączą się ze sobą z tyłu głowy. Zwykle zbiegają się one nierówno i najczęściej spiczasto wydłużają rysunek czapeczki, aż na kark gołębia, co wygląda szpetnie i jest trudne do usunięcia. Jeżeli do zdeformowanego wyglądu barwnej czapeczki na tyle głowy dochodzą jeszcze tzw. „wąsy”, czyli zacięgi barwne na białym tle głowy na linii między dziobem, a okiem, to suma tych uchybień w piękności czapeczki ma poważny wpływ na ujemną ocenę wyglądu rasowego krymki.

Krymki mogą mieć nogi o stopach gładkich lub obrośniętych piórami. Przeważająca ilość gołębi w tej rasie jest gładkonoga. Odmiana z opierzonymi stopami jest coraz rzadziej spotykana i do wyjątków należy prawidłowy wygląd takiej opierzonej stopy u krymki polskiej. Ponieważ krymka powinna mieć nogi średnio wysokie i porośnięte piórami aż do palców – wydają się one krótsze od nóg o stopach gładkich.; wymaga się, aby pióra przylegały do stopy możliwie obcisłe. Tylko bardziej sztywne i niezbyt długie pióra, rosnące tuż przy pięcie i na plecach są rozłożyste uformowane i tworzą tzw. „papucie”. Sępie pióra rosnące w partii goleniowej oraz długie i sztywne pióra na stopie skierowane na boki i tworzące łapcie nie powinny u krymki polskiej występować. Ten rodzaj upierzenia nóg jest właściwy i obowiązuje u krymki mazowieckiej, nazywanej także krymką warszawską lub kosmatą, ale nie u krymki polskiej. Z drugiej strony niedopuszczalne jest, aby u krymki polskiej gładkonogiej stopa porośnięta była z rzadka pojedynczymi

piórami; ewentualnie u krymki papuciatej widoczne były duże braki w upierzeniu na stopie i na palcach. Odrębność odmiany gładkonogiej i papuciatej powinna być bowiem zaznaczona wyraźnie.

Z podanych uwag wypływa wniosek, że mimo łatwości chowu uzyskanie krymek o wzorcowym wyglądzie rasowym, nie jest łatwe. Niektóre przemiany w wyglądzie krymek obecnie hodowanych, jakie zaszły w porównaniu do wyglądu rasowego tych gołębi sprzed lat kilkudziesięciu, wydają się być nieodwracalne i z tym należy się pogodzić. Nie można jednak tej. starej polskiej, rasy pozostawić nadal samopas, bo nic dobrego z tego wyjść nie może.

Krymkami powinni zainteresować się w większym stopniu hodowcy młodzi, o mniejszym doświadczeniu hodowlanym, jest to bowiem gołąb bardzo wdzięczny w hodowli, jakkolwiek uzyskanie wyborowych okazów w tej. rasie wymaga niemało pracy. Już samo wyszukanie wartościowych rasowo egzemplarzy, aby można było odpowiednio ustawić hodowlę, wymaga zachodu. Następnie, wytyczenie kierunku oraz zestawienie w tym celu w pary hodowlane osobników różniących się często w wyglądzie, dla wyselekcjonowania i utrwalenia cech najbardziej poszukiwanych oraz eliminowania cech niepożądanych, to pierwsze kroki i pierwsze doświadczenia, które uczą prawidłowego prowadzenia hodowli. Mogą być one przydatne wówczas, gdy zainteresowania młodego hodowcy skierowane zostaną ku trudniejszym i bardziej skomplikowanym problemom hodowli gołębi rasowych. Niezależnie od tego krymki są przecież bardzo oryginalną i ładną odmianą rasową gołębi lotnych i tylko okoliczność spełnienia przez nie w miastach roli mamek sprawiła, że przyzwyczajono się traktować je jako „gorszą, kategorię” gołębi rasowych.

#### **Wzorzec**

**Głowa:** umiarkowanie wąska i wydłużona, o dość spłaszczony linii owalnej, o łagodnie zaokrąglonym i niezbyt wysokim czole. Głowa może być gładka lub przyozdobiona z tyłu obfitą oraz na odpowiedniej wysokości usytuowaną koroną. Korona powinna być gęsta, zwarta i mieć kształt muszlowaty, czyli wewnętrzna część korony jest lekko wgłębiona i nieprzylegająca do głowy, a u szczytu pióra skierowane są ku przodowi. Z obu stron, po bokach głowy, korona powinna być zakończona małymi rozetkami.

**Oko:** perłowej barwy tęczówka, drobna źrenica.

**Brew:** umiarkowanie szeroka, jasnocielistej barwy.

**Dziób:** dość długi, w każdym razie więcej niż średniej długości, umiarkowanie mocnej budowy, jasny. Woskówki nosowe niewielkie, dobrze przylegające, białe „przy pudrowane”.

**Szyja:** nieco więcej niż średniej długości, dość smukła, w dół lekko poszerzająca się i harmonijnie łącząca się z piersią. Pod dziobem podgardle ładnie wycięte 1 zaokrąglone.

**Pierś:** mocna, dobrze zaokrąglona.

**Grzbiet:** zaokrąglony, lekko ukośnie opadający.

**Skrzydła:** średniej długości, dobrze zwarte i przylegające do tułowia, spoczywające swobodnie na ogonie, nie krzyżujące się lotkami ze sobą.

**Ogon:** dobrze zwarty, średniej długości, utrzymywany w równej linii z linią grzbietu.



**Nogi:** średnio wysokie, wyprostowane, nieznacznie tylko zgięte w kolanach, palce dobrze rozstawione, pazurki jasne. U odmiany papuciatej, pióra powinny możliwie gęsto i ściśle przylegać do nogi. Pióra rosnące na stopie w pobliżu pięty oraz na palcach są bardziej sztywne, rozłożyste uformowane i mają długość od 2 do 3 cm.

### Barwa i rysunek

Cały gołąb jest biało umaszczonej, z wyjątkiem barwnej czapeczki („krymki”) na głowie i barwnego ogona. „Krymka” zakrywa górną część głowy, a linia rozgraniczająca barwny rysunek czapeczki kończy się u podstawy wewnętrznej strony korony. W sprawie rozgraniczenia barwnego ogona od reszty białego upierzenia obowiązują ogólnie przyjęte zasady. Wszystkie znane odmiany barwne są u krymek dopuszczalne. Barwa powinna być jednolita, czysta, nasyciona i z połyskiem.

### Wygląd ogólny

Krymka jest gołębiem typu lotnego, średniej wielkości, o umiarkowanie smukłej budowie i średnio wysokiej postawie. Połyskujące upierzenie obcisłe do ciała przylega nadając sylwetce potrzebny wykrój i elegancję. Bystre spojrzenie, mała płochliwość, żywe usposobienie.

### Duże błędy

Głowa o krótkim i silnie owalnym profilu, o wydatnie uwypuklonym, szerokim i wysokim czole. Dziób mniej niż średniej długości, ciemny lub sino-rogowy u odmiany niebieskiej, czarnej i czerwonej, ewentualnie o nalocie różowoczerwonym. Oko o ciemnej lub żółtej tęczówce, także „krwawe” oko (o dużej ilości krwawych żyłek) lub „łamane” (o dwubarwnej tęczówce)

oraz „rozlanej” źrenicy. Jedno oko o perłowej, a drugie o brunatnej tęczówce. Czerwona brew. Uboga w pióra, silnie zniekształcona lub za nisko osadzona korona. Krótka szyja, brak wycięcia podgardla. Łuzno trzymane przy tułowiu i źle zwarte w lotkach skrzydła. Skrzydła noszone obwisłe, poniżej ogona. Sępie pióra na gołeniach i długie łapcie na stopach u odmiany „papuciatej”. Zbyt zaokrąglone kształty, za drobna budowa i ogólnie mała wielkość gołębia (widoczny wpływ krzyżówek z krymkami hamburskimi nowego typu). Krótkie lub zgięte nogi. Wyraźnie zniekształcony wygląd barwnej „krymki”. Pióra okrywające ogona zachodzące klinowo lub za daleko białym pasmem na barwną partię piór ogona. „Lustra” lub zabelona barwa sterówek. Niejednolity, z domieszką odcienia innej barwy, odcień barwy zasadniczej.

### Małe błędy

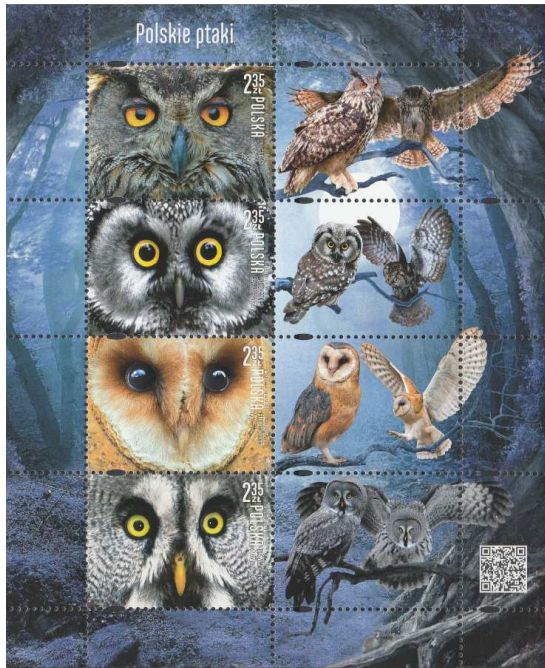
Głowa niedostatecznie wydłużona i wąska. Ciemna „muszka” na końcu jasnego dzioba u odmiany niebieskiej i czarnej. Szara brew u odmiany niebieskiej. Pojedyncze krwawe żyłki na tęczówce perłowej barwy. Drobne niedokładności w ukształtowaniu 1 wyglądzie korony. Mały, zwarty ogon. Pojedyncze pęczki piór na stopach u odmiany gładkonogiej. Nogi lekko zgięte w „kolanach”. Niewielkie barwne zaciągi („wąsy”) na białym tle poniżej linii podcięcia rysunku, występujące pomiędzy dziobem i okiem gołębia. Niezbyt dokładne zbiegnięcie się bocznych linii rysunku czapeczki z tyłu głowy u odmiany gładkogłowej. Barwna czapeczka zachodząca nieznacznie na wewnętrzną część korony. Nie wystarczająco elegancka i wykrojona sylwetka.

*Hodowca drobnego inwentarza, 1972, 6, s. 21-23*



Rys. 221 — Polska krymka  
(fot: A. Szikora)

## Filatelistyka



**Poczta Polska** wprowadziła w 2015 roku do obiegu pocztowego bloczek znaczków – Ptaki Polski, na którym są zaprezentowane sowy, od góry: puchacz, włochatka, płomykówka i puszczyk mszarny.



**Poczta Polska** wprowadziła w 2020 roku do obiegu pocztowego bloczek znaczków – Ptaki Polski, na którym są zaprezentowane ptaki, od góry: bocian biały, bocian czarny, czapla biała i czapla siwa.

**Poczta Węgier** wprowadziła w maju 2022 roku do obiegu pocztowego kopertę pierwszego dnia obiegu oraz znaczki pocztowe przedstawiające węgierskie rasy kur. Znaczki na kopercie przedstawiają rasę: gołoszyjka siedmiogrodzka biała, jastrzębiata i czarna. Cztery znaczki przedstawiają od lewej strony: węgierską kurę białą, jastrzębiatą, żółtą i kuropatwianą.







**Pocztą Filipin** wprowadziła w 1992 roku do obiegu pocztowego serie znaczków pocztowych przedstawiających rybki akwario-we: złote rybki (karasie) i gupiki – pawie oczka. Odmiany złotych rybek to, od lewej strony: złota rybka lwiegołowa, perłowołu-ska, czerwona czapeczka, pyzotka i czarna.

Gupiki barwnoogoniaste to, od lewej: gupik czerwonoogoniasty, kobry królewskiej, tygrysi koronkowy i neonowy.



**Pocztą Republiki Wybrzeża Kości Słoniowej** (państwo w Afryce Zachodniej położone na wybrzeżu Zatoki Gwinejskiej, nad Oceanem Atlantyckim, język urzędowy francuski, do 1960 roku kolonia francuska) wprowadziła do obiegu pocztowego w 2014 roku bloczki znaczków pocztowych przedstawiające rodzimą faunę (ptaki z rodziny gołębiowatych).

Znaczek o nominale 250 F – przedstawia synogarlicę senegalską,





Znaczek o nominale 350 F – trerona krasnonosego,



Znaczek o nominale 500 F – gołębia okularowego





Znaczek o nominale 750 F – gołębia tamburynowego.



Prezentowane walory filatelistyczne pochodzą ze zbiorów pana Janusza Marchelskiego.  
Opracowanie i znaczki polskie: Zdzisław Jakubanis, znaczki węgierskie (opis): Małgorzata Zduńczyk

**Z okazji 40-lecia Okręgowego Związku Hodowców Gołębi  
i Drobnego Inwentarza w Bielsku Białej,  
odbędzie się w dniach od 13 do 15 października br.  
w Wiśle, ul. Wyzwolenia 67,  
VI Beskidzka Wystawa Królików, Gołębi i Drobiu Rasowego.**

**Zaprasza  
Zarząd OZHGID w Bielsku Białej**